

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ЦИКЛ АВТОРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ
РАДІОПЕРЕДАЧ ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ
УКРАЇНИ**

Студентки 2 курсу МЖ групи
СВО магістра
Галузі знань 06 Журналістика
Спеціальності 061 Журналістика
Дідик Ольги Олександрівни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів
мають посилання на
відповідне джерело

Науковий керівник: Каленич В.М.,
доцент, кандидат філологічних наук

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Вінниця – 2018 рік

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
1.1. Теоретична база.....	3
1.2. Обґрунтування проекту.....	5
1.3. Мета роботи.....	5
1.4. Джерела фактів.....	6
1.5. Технічні і програмні засоби.....	6
1.6. Сфера застосування.....	7
II. СПЕЦИФІКА АВТОРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ РАДІОПЕРЕДАЧ ПРО ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ УКРАЇНИ	8
2.1. Структура радіопрограм.....	8
2.2. Тривалість радіопрограм.....	9
2.3. Музичний супровід.....	9
2.4. Ідейно-смісловий задум.....	10
2.5. Специфіка аудиторії.....	10
III. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11
IV.СЦЕНАРІЙ АВТОРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ РАДІОПЕРЕДАЧ ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ УКРАЇНИ.....	14
V.АНОТАЦІЯ.....	64

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Теоретична база

Нині цікавою для вивчення є розповсюджена тенденція розширення можливостей пізнавати історію та вносити власні корективи у трактування минулого за допомогою нових цифрових технологій. Засоби масової інформації дають змогу не тільки пізнавати історію, а й по-своєму інтерпретувати її.

Радіожурналістика виражається у звуковій комунікації. Її головними особливостями є природа звуку, його можливості, психологічне сприйняття. Радіо слугує каналом передачі величезних масивів творчої діяльності. Оскільки саме творчий процес є основою створення цілісного акустичного радіопродукту. Робота журналіста над тим чи іншим матеріалом, з точки зору природи і особливостей радіотворчості, визначається можливостями, а вони пов'язані зі звуковим відображенням дійсності, тому всі формотворчі засоби радіо є елементами виявлення реальності у звуці.

До особливостей роботи радіожурналіста звертається багато дослідників, серед них: В.В. Лизанчук, В.Я. Миронченко, В.П. Олійник, Г.Г. Почепцов та інші. У основі їхніх досліджень лежать обґрунтовані і аргументовані факти про представників журналістського середовища, а також про творчу підоснову радіотворчості.

Нині радіо є одним з найбільш проникних засобів масової інформації. Радіосигнали здатні сприйматися скрізь, у будь-яких умовах, завдяки чому можуть розносити по всьому світу негайну інформацію. Важливим є і те, що радіо виконує бінарну функцію, тобто відображає реальну дійсність і творить, формує громадську думку.

Слово, музика, шуми, монтаж – головні формотворні та виразні засоби радіопрограм. Усі вони підпорядковуються вирішенню завдання, яке перед собою ставить журналіст і яке намагається втілити у творчому процесі. У конкретному творі компоненти визначаються ідейно-творчим задумом,

стилістичними особливостями, професійною підготовкою журналіста та режисера. Радіожурналіст покликаний найефективніше реалізувати функції радіомовлення. Будучи безпосереднім учасником комунікативного процесу, він використовує певні способи побудови і подачі матеріалу для вирішення конкретного творчого завдання. Головним результатом роботи радіожурналістики є радіопроеграма. В науці та журналістському використанні є велика кількість визначень, термінів та понять щодо авторської радіопроеграми. На нашу думку, найбільш повне трактування цього поняття подано у підручнику «Радіожурналістика» (за редакцією А.А. Шереля): «Авторська програма – радіопередача, автор якої одночасно виступає в ролі її творця та ведучого, режисера, літературного та музичного редактора, коректора, а іноді і продюсера. Тобто автор радіопередачі цілком та повністю відповідальний за її виробництво: сам вигадує тему, сам пише текст, обирає музичний матеріал, обмірковує спеціальний джінгл, іноді знаходить спонсорів. Відредагувати таку програму та вирішити, випускати її до ефіру чи ні, може тільки головний редактор або програмний директор» [22, с. 55]. Методика створення інформаційно-розважальних радіопроегоам передбачає поетапний процес творчої діяльності, що включає опрацювання інформації, збір фактажу, побудову оригінального сценарію, підбір музичного супроводу та різних аудіоспецефектів і власне монтажу.

Для радіо природною є розважальна функція, оскільки вона передбачає прагнення людини до відпочинку. Більшість розважальних, або рекреативних, радіопроеграм знаходиться, як правило, поза межами журналістики, оскільки не перевантажують ефір інформаційністю та аналітичністю. Сьогодні багато комерційних станцій залучають своїх слухачів саме за допомогою таких проєграм. Таким чином вони формують свою постійну аудиторію, завдяки чому можна впевненіше вводити в сітку мовлення інформаційні та рекламні випуски.

1.2. Обґрунтування проекту

Тема пам'яті історичних осіб на радіо зазвичай висвітлюється у культурно-історичних або мистецьких програмах. Вони розраховані на слухача підготовленого, який орієнтується і може проаналізувати задану тему. Здебільшого формат культурно-мистецьких програм приваблює старшу аудиторію. Проте сьогодення вимагає від журналіста нестандартного висвітлення подій, явищ та фактів, оскільки посилюється роль інформаційності та розважальності.

У радіопросторі України досить мало програм розважального формату, які б висвітлювали пам'ять про історичних осіб. Тому з метою популяризації подібного контенту було створено цикл авторських інформаційно-розважальних радіопрограм про відомих особистостей України. До нього увійшли випуски про Марію Заньковецьку, Марію Приймаченко, Михайла Коцюбинського, Тараса Шевченка. Вибір зумовлений тим, що усі ці постаті мають велике значення у формуванні та розвитку українського культурного життя. Також, варто зауважити, що у 2019 році будуть ювілейні дати з дня народження цих культурних діячів, тому програми будуть актуальними для прослуховування.

Програма міститиме в собі патріотичний характер, знайомлячи слухача із відомими українцями, а інформаційно-розважальний характер дозволить залучати чималу аудиторію різного віку.

1.3. Мета роботи

Продемонструвати володіння теоретичними навичками, втілити на практиці здобуті вміння сценариста, диктора та монтажера. Створити авторську радіопрограму для забезпечення аудиторії якісним культурно-пізнавальним контентом.

1.4. Джерела фактів

Основними джерелами інформації стали біографічні відомості з життя Марії Заньковецької, Марії Приймаченко, Михайло Коцюбинського і Тараса Шевченка.

Також, для створення програми та її окремих блоків були використані: публікації видань «КП в Україні», «Кореспондент.net»; телепрограми «Велич особистості» та «Зона ночі»; програми Національної радіокомпанії України, радіо «Культура», радіо ЕРА-FM.

1.5. Технічні і програмні засоби

Для створення циклу авторських інформаційно-розважальних радіопрограм про відомих особистостей України, було використано пульт мікшерний, мікрофони, диктофон, мобільний телефон, комп'ютер, програму для запису і обробки аудіо SoundForge.

Мікшерний пульт являє собою багатофункціональний пристрій, завданням якого є маршрутизація, корекція і підсумовування звукових сигналів декількох джерел в один або кілька сигналів. Такий музично-акустичний пристрій має широкі сервісні можливості – еквалайзер, різноканальний підсилювач, канали ефектів, реверберацію, затримку, монітор, панораму, повернення, вставляння тощо. Застосовується у студії звукозапису, радіостудії, концертному чи трансляційному устаткуванні.

Диктофон – пристрій для запису, або для запису і відтворення усного мовлення з метою його подальшого прослуховування і транскрибування. На відміну від переносних репортерських магнітофонів, призначених для якісного запису поза студією, диктофони використовують у випадках, коли необхідно записувати промову впродовж тривалого часу поза радіостудією.

SoundForge – цифровий аудіоредактор, призначений для професійної і напівпрофесійної обробки аудіо. За допомогою цієї програми можна створювати та редагувати звукові файли швидко і з високою точністю.

SoundForge дає змогу аналізувати і редагувати аудіо, створювати звукові петлі, обрізати зайві елементи аудіозапису, вирізати потрібні шматки з усього матеріалу, підчищати зайві шуми і вставляти додаткові звукові ефекти.

SoundForge дозволяє без особливих зусиль створити довершений продукт для запуску в ефір. Зручний та легкий у користуванні інтерфейс дозволяє працювати з програмою не тільки професіоналам, а й аматорам і непрофесіоналам.

1.6. Сфера застосування

Цикл авторських інформаційно-розважальних радіопрограм про відомих особистостей України, призначений для трансляції в ефірі радіо «Юнітон». Радіостудія «Юнітон» є основною базою для роботи студентів-журналістів Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Програма має розважальний характер і цілком задовольнить потреби аудиторії радіо «Юнітон».

Можна зазначити, що програма «Про українців» цілком може конкурувати на ринку засобів масової інформації, тому її можна представити на широкий загал слухачів і зробити трансляцію на радіостанції місцевого рівня.

II. СПЕЦИФІКА ЦИКЛУ АВТОРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ РАДІОПРОГРАМ ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ УКРАЇНИ

2.1. Структура

«Про українців» – щотижнева інформаційно-розважальна програма про відомих особистостей України. Виходить в прямому ефірі щосереди о 10:00 годині. Девіз програми – «Ми розкажемо вам невідомі речі про відомих людей». Радіопрограма має постійні рубрики, які обов'язково є у кожному випуску:

1. Вступ (привітання ведучої, невеликий анонс);
2. Довідка (диктор зачитує короткі відомості про героя програми);
3. «Дитячий погляд» або ж, що знають українці про відому особистість (коротка рубрика на початку, створена для розваги та зацікавлення слухача. Діти або дорослі висловлюють свої думки стосовно того, ким є герой програми, розповідають, що вони знають про нього);
4. Біографія (диктор розповідає коротку та змістовну біографію людини, про яку йде мова в програмі);
5. Інтерв'ю (у кожній програмі запрошується гість, який певним чином пов'язаний зі сферою у якій був відомий герої програми. На цій основі відбувається розмова, обговорюючи якісь певні цікаві факти. Оскільки програма розрахована на слухачів радіою «Юнітон», то зазвичай гостями програми є студенти);
6. «10 фактів» (рубрика, у якій розповідається 10 маловідомих та цікавих фактів із життя героя програми);
7. «Життєва історія» (реальна історія з життя людини, яка є героєм випуску);

8. Заключна частина (ведуча нагадує про розіграш подарунків, який відбувається на офіційній сторінці радіостанції у мережі Фейсбук та прощається з аудиторією).

Також, у програмі можуть бути додаткові рубрики, в залежності від роду діяльності героя програми. До прикладу, у програмі про Михайла Коцюбинського є рубрика «Прочитання», в якій зачитується уривок з його твору.

Цикл авторських інформаційно-розважальних радіопрограм про відомих особистостей України наповнений музичними композиціями виключно українських виконавців. Також програма містить музичні перебивки між рубриками/блоками. Завдяки сучасному інтерпретуванню відомих особистостей передачу можна вважати якісною, що підвищує цікавість аудиторії та збільшує її чисельність.

2.2. Тривалість

Кожен випуск циклу авторських інформаційно-розважальних радіопрограм про відомих особистостей України має приблизну тривалість 35-40 хвилини. Протягом цього часу слухач має змогу по-новому розкрити для себе ту чи іншу видатну постать України, отримує цікаву інформацію, слухає музичні композиції. А також кожен хто уважно слухав програму, має можливість виграти приємний приз. Для інтерактивну зі слухачем відбувається розіграш призів після кожного випуску.

2.3. Музичний супровід

У програмі задля гарного сприймання інформації, кращого емоційного вираження та належного естетичного оформлення використані такі музичні композиції:

1. Jamala – «Крила» (03:56)
2. KAZKA – «Танці» (03:24)
3. НК – «Тримай» (03:35)

4. TAYANNA – «Фантастична жінка» (03:34)
5. Pianoboy – «Все, що тебе не вбиває» (03:37)
6. The Hardkiss – «Forever more» (03:47)
7. The Hardkiss – «Мелодія» (03:54)
8. The Hardkiss – «Хто, як не ти» (03:33)
9. Антитіла – «Лови момент» (03:08)
10. БЕZ Обмежень – «Хочеш» (03:41)
11. Бумбокс – «Люди» (04:53)
12. Бумокс feat. The Gitas – «Тримай мене» (04:33)
13. Друга Ріка – «Секрет» (04:40)
14. Океан Ельзи – «В небо жене» (04:44)
15. Скрябін – «Падай» (04:39)
16. ОНУКА – «Завтра» *(пісня є підложкою до програми)*

2.4. Ідейно-смісловий задум

Ідейно-смісловий задум програми полягає в тому, щоб розкрити слухачу невідомі факти з життя відомої для України людини, показати визначну постать з іншої сторони, про яку мало хто знає. Важливим є подання інформації в розважальній та легкій формі задля кращого сприймання. Музичний супровід повинен задавати гарний та позитивний настрій, відволікти від проблем.

Не менш важливим є те, що програму створено з метою популяризації патріотичних мотивів та створення якісно нового медійного продукту.

2.5. Специфіка аудиторії

Програма розрахована на пересічного українця і не обмежується віковими рамками. Вона буде цікавою як для молоді, так і для людей старшого віку, оскільки поєднує в собі розважальність з інформаційністю.

III. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О. В., Кулініч О.О. Радіожурналістика : Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності Журналістика. / О.В. Антонова, О.О. Кулініч. – Луганськ: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. – 238 с.
2. Барноу Э. Как писать для радио (Пер. с англ.) / Э. Барноу – М.: НМО ГКРТ, 1960. – 38 с.
3. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів // Телевізійна і радіожурналістика: Збірник науково-методичних праць. – Вип.– Львів, 2001. – С. 155-158.
4. Василько В. С. Театру віддане життя / В. Василько. – К. : Мистец., 1984. – 407 с.
5. Видатні діячі України минулих століть: Меморіальний альманах / Голова ред. ради В. Смолій; Авт.: В. Горбик, В. Даниленко, Ю. Пінчук та ін. – К.: Євроімідж, 2001. – 624 с.
6. Гаспарян В.В. Работа радиожурналиста (технология творчества) Учеб. пособие. / В.В. Гаспарян. – М.: Институт повышения квалификации работников телевидения и радиовещания, 2000. — 37 с.
7. Гриневич В. Марія Приймаченко намалювала зеленого слона у сталінському картузі // Газета по-українськи [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/history/_mariya-prijmachenko-namalyuvala-zelenogo-slona-u-stalinskomu-kartuzi/476597
8. Гоян О.Я. Основи радіожурналістики і радіо менеджменту: Підручник – 2-ге вид., доповнене. / О.Я. Гоян. – К.: Веселка. – 2004. – 245 с.
9. Даценко Л. Українське радіо – державне чи недержавне? // Телевізійна й радіожурналістика. – Збірник науково-методичних праць ЛНУ ім. І.Франка. – Випуск 4. – Львів, 2002. – С. 87-98.
10. Дворянин П. Звукова атмосфера у радіотворчості // Теле- та радіожурналістика. – 2009. – № 8. – С. 145 – 150

11. Дзюба І. М. Коцюбинський Михайло Михайлович // Ковальчук О.Г. Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. – К., 2014. – Т. 15 : Кот – Куз. – С. 65-68.
12. Дідик О.О. Методика створення інформаційно-розважальної радіопрограми // Журналістика й мистецтво слова: збірник наукових статей / Гол. редактор В.М. Каленич; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вип. 10. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. – 252 с. – с.107-113
13. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка / Наукове товариство ім. Шевченка. – Нью-Йорк; Париж; Мюнхен, 1955. – 400 с. – (Бібліотека українознавства. – Ч. 4)
14. Закон України «Про телебачення і радіомовлення» / Українське законодавство: Засоби масової інформації. – Київ. – IREX. – 2004. – 368 с.
15. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості: Підручник. – 3-тє вид. / В.Й. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2008. – 276 с.
16. Зелінченко О. А. Інтерактивність як основа «живого» радіомовлення: історія виникнення та важливість упровадження соціального замовлення аудиторії / О. А. Зелінченко [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1508>.
17. Клюев Ю.В. Радиожурналистика: основы профессии / Ю.В. Клюев. – СПб. : Ин-т «Высш. шк. журн. и мас. коммуникаций» СПбГУ, 2015. – 151 с.
18. Кучеренко О. Коцюбинский 10 лет тайно переписывался со своей музой // КП в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://kp.ua/life/470382-kotsuibynskiy-10-let-taino-perepysyvalsia-so-svoei-muzoi>
19. Лизанчук В.В. Основы радиожурналистики: Підручник. / В.В. Лизанчук. – Київ. – Знання. –2006. – 628 с.

20. Миронченко В. Я. Професійні тренінги майбутніх радіо журналістів // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 15. – Електронний ресурс:
<http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1226>.

21. Михайлин І.Л. Основи журналістики: Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Журналістика» //І.Л. Михайлин – Вид. 3-тє, доповнене та поліпшене. – К.: ЦУЛ, 2003. – 284 с.

22. Москаленко А.З., Губерський Л.В., Іванов В.Ф. Основи масово-інформаційної діяльності: Підручник; КНУ ім. Т.Шевченка // А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов. – К., 1999. – 634с.

23. Пенчук І.Л. Основи радіожурналістики. Методичні матеріали до вивчення дисципліни – радіожурналістики. / І.Л. Пенчук. – Запоріжжя, 2004 – 250 с.

24. Радіожурналістика: Учебник / Под ред. Шереля А.А. – М.: Издательство Московского государственного университета, 2000. – 480 с.

25. Рендол Д. Універсальний журналіст: Підручник/ Переклад з англійської М.Марченко. – К.: ТОВ «Київська типографія», 2007. – 150 с.

26. Смирнов В.В. Жанры радиожурналистики: Учебное пособие для вузов / В.В. Смирнов. – М.: Аспект Пресс. – 2002. – 375 с.

27. Смирнов В.В. Аналитическая журналистика: Жанры радиовещания в контексте массовых коммуникаций. Теория и практика / В.В. Смирнов – Ростов-на-Дону, – 1999. – 228 с.

28. Танюк Л. «Добрі люди і добрі звірі» Сторіччя Марії Примаченко: бестіарій художниці як феномен першомистецтва // «Дзеркало тижня. Україна», 27 березня 2009.

29. Ушаков Л. Шевченко від А до Я: Пізнавальна книга. – Львів: ВСЛ. – 2017. – 80 с.

30. Шкляр В.І. Теорія і методика журналістської творчості: конспект лекцій / В.І. Шкляр. – К. МІЛП, 1999. – 32 с.

IV. СЦЕНАРІЇ АВТОРСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО-РОЗВАЖАЛЬНИХ РАДІОПЕРЕДАЧ ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ УКРАЇНИ

Випуск 1. Марія Заньковецька

Автор: Ольга Дідик

Ведуча: Ольга Дідик

Диктори: Олександра Тітова, Сергій Семчук

Гості: Ірина Бженко

Хронометраж: 00:37:53

(Початок 00:00:00)

(Музична заставка)

(основна підложка)

Ведуча: Вітаю, в ефірі програма «Про українців» і з вами я – Оля Дідик. Я розкажу вам невідомі речі, про відомих людей.

(музична перебивка)

Ведуча: Сьогодні наша програма зануриться у світ театрального мистецтва, адже говоритимемо про неймовірну акторку – Марію Заньковецьку .

(шум друкарської машинки)

Диктор: Марія Костянтинівна Заньковецька — українська акторка і театральна діячка, провідна зірка українського театру кінця XIX і початку XX століть. Народна артистка Української РСР.

(основна підложка)

Ведуча: Почуєте багато цікавих фактів з життя відомої акторки, проте для початку пропоную послухати, що ж знають українці про Марію Заньковецьку.

(музична перебивка)

Жінка 1: Мені здається, що це акторка українського театру десь століття XIX.

Жінка 2: Ну Марія Заньковецька – це акторка театру корифеїв.

Чоловік 1: Це акторка. Відома українська акторка.

Жінка 3: Це відома, напевно, письменниця? А, танцюристка? А, акторка.

Чоловік 2: Українська письменниця, п'єси писала.

Чоловік 3: Художниця?

Жінка 4: Дуже знайоме ім'я...

Чоловік 4: Це пісательніца.

Жінка 5: Це актриса.

Чоловік 5: Я не знаю хто це.

Жінка 6: Досить гарна була жінка, наскільки я пам'ятаю з уроків.

Чоловік 6: Поняття не маю, чесно кажучи. Можливо акторка, якась така фамілія в неї акторська.

(музична перебивка)

Ведуча: Так, не дуже багато знають українці. Але все ж таки, пропоную дізнатись хто ж така Марія і з короткою біографією нас познайомить Саша Тітова.

(музична перебивка)

(підложка 1)

Олександра Тітова: Марія Заньковецька народилася 4 серпня 1854 року в селі Заньки Чернігівської області. Вона була п'ятою дитиною у багатодітній родині збіднілого дворянина та міщанки.

Змалечку дівчина вчилася із задоволенням і найбільшим її захопленням був театр. Вона любила імпровізувати, часто грала в аматорських спектаклях.

Марія прагнула вступити до консерваторії, аби професійно вчитися співу. Проте батьки їй слухати не хотіли про майбутню кар'єру доньки як співачки. Тим часом вона продовжувала грати у спектаклях і незабаром познайомилася із молодим офіцером Олексієм Хлистовим, який був захоплений її грою. Вона стала його дружиною і змушена була опинитись у Бендерах, де служив чоловік. Уже в перші місяці спільного життя Марія зрозуміла, що насправді Хлистов ніколи не поділяв її прагнень, вважаючи,

що основне призначення жінки – бути хорошою дружиною і матір'ю. Єдиною втіхою в далекій Бессарабії став аматорський драматичний гурток.

У 1881 році, коли царський уряд дозволив ставити п'єси українською мовою, Марко Кропивницький заснував у Єлисаветграді Перший український професійний театр. За рекомендацією Садовського в театральну трупу запросили і Марію Костянтинівну. 27 жовтня 1882 року у міському театрі Єлисаветграда розпочався творчий шлях видатної української актриси. Вперше на професійній сцені вона зіграла роль Наталки Полтавки. Пізніше Марія Заньковецька працювала в найпопулярніших і найпрофесійніших українських трупах.

Через те що чоловік не поділяв її поглядів та не підтримував її, вона його покинула. Церковний шлюб з Хлистовим був розірваний у 1887 р.

Вона продовжувала займатися улюбленою справою і активно працювала. Гастролі принесли Марії Заньковецькій світову славу. Захоплені рецензії з'являлися після кожної вистави. Актриса створювала образи, які були сповнені справжнім драматизмом і запальною комедійністю.

Визнаючи її сценічні заслуги, в червні 1918 року гетьман Скоропадський затвердив постанову про призначення їй довічної державної пенсії. Заньковецька – найпримітніша актриса свого часу. Вона працювала із Саксаганським, Садовським, Кропивницьким, Карпенком-Карим, Старицьким. Її творчість мала велике значення для формування національного театального мистецтва, розвитку драматургії, створення школи сценічної майстерності для подальших поколінь українських майстрів сцени.

Останні роки свого життя Марія Заньковецька жила із родиною своєї племінниці у Києві. Вона померла 4 жовтня 1934 року. Похована в Києві на Байковому кладовищі.

(музична перебивка)

Ведуча: А ми повертаємось. І зараз у нас невеличка музична пауза. Не перемикайтесь, адже незабаром у студії з'явиться цікава гостя.

Пісня: НК – «Тримай»

(основна підложка)

Ведуча: Привіт усім, для тих, хто щойно до нас приєднався, я нагадую, в ефірі програма «Про українців» і з вами я Оля Дідик. Сьогодні ми говоримо про відому акторку Марію Заньковецьку. І вже до нас у студію завітала цікава гостя – співачка, філолог, майбутній журналіст Ірина Боженко. Іро, вітаю тебе.

Ірина: Привіт.

Ведуча: Як ти вже встигла почути і зрозуміти, сьогодні ми говоримо про видатну українську актрису XIX століття. І скажи мені, будь ласка, як ти вважаєш, ким Марія Заньковецька я для України і, можливо, особисто для тебе? Як ти її сприймаєш?

Ірина: Марія Заньковецька – це досить відома постать в історії театрального мистецтва нашої держави. Вона запам'яталась як людина високого інтелекту та культури, та також справжній професіонал своєї справи. Особисто для мене вона приклад особистості, яка власними зусиллями досягла висот у професії актриси, наполегливою працею та самовдосконаленням.

Ведуча: Наскільки я знаю, ти захоплюєшся театральним мистецтвом так?

Ірина: Так, ти права. Театральне мистецтво, ти знаєш, вабило мене з дитинства. Я завжди любила брати участь у різних проявах самодіяльності у шкільні часи. Та також, скажу тобі більше, я мала дві спроби вступу до театального вузу. Але чи на жаль, чи на щастя, провальні.

Ведуча: Ну, все, що не відбувається в нашому житті – все на краще. Хто знає, може в тебе в житті все попереду. Я ось чого тебе питаю, кажуть, що Заньковецька вміло справлялася і з трагічними ролями, і комедійними. Як людина творча, на твою думку, що складніше для актора – змусити людей «плакати» від суму чи від сміху?

Ірина: Ти знаєш, насправді це дуже цікаве питання... Ніколи не замислювалась над подібним питанням, але, я вважаю, що в будь-якому випадку, щоб досягти навіть мінімальної реакції аудиторії потрібно мати талант. А також техніка відіграє дуже важливу роль, тому що без техніки ніяк не обійтись. Тому що для справжнього ефекту необхідно зуміти пережити життя героя, роль якого ти виконуєш. Це сприйняття, як на мене, дається не кожному.

Ведуча: До речі, до того, що ти кажеш пережити життя героя. Марія Заньковецька мала грати грала роль героїні, яка збожеволіла. І вона настільки переймалася цією роллю, що ходила до психіатричної клініки і разом із консультантом вивчала ці стани.

Ірина: Ого, це сильно, я вважаю. І через це, саме тому я впевнена, що всі виконані нею ролі були такими переконливими.

Ведуча: Можливо. Знаєш, мені шкода, що не можна переноситись у часі, щоб в живу побачити цю жінку і її гру.

Ірина: Звичайно, я повністю розділяю твою думку. Не дарма той період настільки відомий і важливий у розвитку українського театрального мистецтва.

Ведуча: Ти знаєш, єдине що, я можу тобі запропонувати, в мене є, уривок з книги Василя Василько «Театру віддане життя», в якому він описує зовнішність Марії Костянтинівни, можемо на хвилиночку заплющити очі і уявити її образ, якою вона була.

Ірина: Це дуже цікаво, ну давай спробуємо.

Ведуча: Давай. Для тих хто не знає як виглядає Марія Заньковецька, хт ніколи про неї не чув, зараз зможуть уявити її. Тільки не заплющуйте очі ті, хто зараз за кермом – це може бути трішки небезпечно для вас. І так: жінка середнього зросту, гарної статури, вся її постать трохи нахилена вперед, рухлива, пластично виразна, особливо руки. Не стільки красива, скільки чарівна, одухотворене бліде обличчя з високим чолом, рівний ніс із трохи розширеними ніздрями. Виразний чіткий малюнок вуст із опущеними вниз

куточками. Рівні, високо підняті брови. Над усім обличчям панують великі, молоді, дуже красиві темно-карі очі.

Ірина: Ну ти знаєш, зрозуміло з опису, що вона не лише на сцені, але й в житті уміла привернути до себе увагу оточуючих своєю харизмою.

Ведуча: Так, ти однозначно права. У неї було чимало шанувальників і прихильників, і досить багато їх було серед відомих людей. Тобі ж напевно часто доводиться виступати, скажи, є у творчих людей якісь свої прикмети або фішки перед виходом на сцену, типу що не треба робити, або навпаки, що треба зробити?

Ірина: Ой, ти знаєш, як таких фішечок особисто в мене немає, але насправді, скажу тобі по секрету, є один страх, який змушує серце калатати в грудях аж до самого виходу на сцену – це забути свої репліки.

Ведуча: Особисто з тобою таке траплялося?

Ірина: Так, завжди, не важливо, як багато репетицій ти маєш, приходять усвідомлення, що в тебе є лише один шанс усе це відтворити і це необхідно зробити на найвищому рівні. Дуже важливо в справі яку ти любиш піклуватись про те, як твої дії будуть впливати на оточуючих. А саме театральне мистецтво повністю залежить від глядачів. Це моя думка.

Ведуча: Я підтримую твою думку. Мені здається, що глядачі є певним джерелом енергії і натхнення для акторів, співаків ну і взагалі людей, які дарують свою творчість іншим.

Іро, я дякую тобі за цікаву розмову, бажаю, щоб у всіх твоїх творчих справах завжди був успіх і задоволений глядач. Дякую, що завітала до нас.

Ірина: Дякую, що ви мене запросили. Мені теж було дуже приємно мати таку цікаву розмову. На все добре.

Пісня: Бумбокс feat. The Gitas – «Тримай мене»

(основна підложка)

Ведуча: До перерви ми з вами уже дізнались хто ж така Марія Заньковецька та почули декілька незвичайних фактів про неї. І зараз ми продовжимо – в ефірі рубрика «Цікаві факти». Отож, почнемо.

(музична перебивка)

(підложка 2)

1. Справжнє прізвище відомої акторки – Адасовська. Псевдонім Заньковецька вона обрала на згадку про щасливе дитинство в рідному селі Заньки.

(музична перебивка)

2. Офіційною датою народження Марії Заньковецької вважають не 1854, а 1860 рік. Мабуть їй хотілося бути молодшою, тому вона і заплутала дослідників своєї творчості.

(музична перебивка)

3. Батько Марії мав чудовий голос, соковитий баритон, а сама вона була власницею сильного меццо-сопрано. Удвох вони часто влаштовували для гостей свого дому сімейні концерти. Усі захоплювалися їхніми чудовим голосами, проте уже в перший рік роботи на сцені Марія Костянтинівна захворіла на дифтерит, після чого її тембр значно погіршився.

(музична перебивка)

4. Марія Заньковецька першою отримала звання Народної артистки Української РСР. Радянський уряд України присвоїв їй цю нагороду у 1922 році.

(музична перебивка)

5. Усі свої ролі Марія Костянтинівна грала виключно українською мовою. Навіть Імператор Олександр III пропонував їй роботу в імператорському театрі, її не раз запрошували найвидатніші театри Європи, але вона не хотіла їхати з України.

(музична перебивка)

6. Особливу радість актрисі приносила гра в дешевих виставах для простого люду. «Прості люди, як діти, – казала вона, – вони вірять у правду всього того, що ми їм показували. Грати для них найвища для мене приємність».

(музична перебивка)

7. Оскільки при розлученні акторці довелося взяти усю, так би мовити, провину на себе, то, за тодішніми законами, вона не мала права вийти заміж вдруге. Саме тому Марія Костянтинівна так і не стала «законною» дружиною Садовського – єдиного чоловіка, якого любила все своє життя.

(музична перебивка)

8. Серед її шанувальників були найвідоміші діячі російської культури. Лев Толстой зберігав як реліквію хустинку, яку Заньковецька подарувала йому після спектаклю. Чайковський на сцені одеського театру підніс їй лавровий вінок із написом «безсмертній від смертного». Іван Бунін плакав на її спектаклях, а Чехов, під впливом Заньковецької, навіть збирався придбати хутірець в Україні.

(музична перебивка)

Ведуча: Сучасники називали Заньковецьку «царицею української сцени», нащадки – «зорею української сцени». Велику актрису вважають продовжувачем традицій Тараса Шевченка, його духовною дочкою. Неймовірна українська акторка мала тисячі прихильників, серед яких були і відомі особистості. То ж наразі рубрика «Цитати», де ми почуємо слова відомих чоловіків про Марію Заньковецьку.

(підложка 3)

Диктор 1: «Кожний, хто тільки знає українську сцену, хто знає її діячів, той ніколи не забуде вашого імені, не забуде його й історія України. Незабутній Кобзар українського горя поставив слово на сторожі, а Ви понесли те слово, щоб палити серце, щоб будити ним чуйність до світла і рідної мови. Тільки палка душа, тонке вухо і добрий зір поведуть народ на шлях сонця, на шлях переможниці весни!» (Михайло Коцюбинський).

Диктор 2: Де йшла вона – там сходили троянди,

Куди дивилася – зірки.

Із сліз її – займались діаманти,

З зітхань – знімалися чайки.

Хто чув її, той чув наш степ зелений,

Стояв у нашому гаю.

Той розумів наш біль і гнів шалений

І плакав в нашому краю. (Олександр Олесь)

Диктор 1: «Зроблене нею свідчить про величезний талант. А головне - все своє, від початку до кінця... Талант винятковий, свій, національний. Я сказав би - істинно народний». (Костянтин Станіславський)

Диктор 2: «Вогнем, жагою, пориванням

Вона серця палила всім.

Страждання граючи, стражданням,

Сама була вона живим.

І руки Чехова й Толстого,

Благословляли їй дорогу

І Мирний голову клонив,

Благоговійно перед нею,

І Лисенко її любив

Співучо-ніжною душею...» (Максим Рильський)

Диктор 1: «Визначення «видатна артистка» для Марії Костянтинівни Заньковецької не точне. Хто бачив її, хто мав щастя знатися з нею, сприймали її як світлий геній справжнього народного мистецтва.» (Іван Козловський)

Пісня: Друга ріка – «Секрет»

(основна підложка)

Ведуча: Говорячи про Марію Заньковецьку, можна сказати, наскільки була вона визнаною і щасливою в театрі, настільки ж була обділеною у коханні. Навіть не зважаючи на те, що мала шанувальників серед відомих чоловіків. Пропоную вашій увазі послухати розповідь про історію кохання Марії Заньковецької та відомого театрального діяча Миколи Садовського. Тож я передаю слово Сергію Семчуку і його рубриці «Історія з життя».

(музична перебивка)

(підложка 4)

Сергій Семчук: Одного разу, сидячи в гостях за фортепіано, вона тихенько наспівувала:

«Коло млина, коло броду,

Два голуби пили воду...»

Раптом почула, що до її співу приєднався інший голос – чоловічий, дужий, сильний:

«Вони пили, вуркотіли,

Тай знялися, полетіли»

Озирнувшись, Марія побачила високого офіцера. Він назвався: *«Тобілевич. Я з Херсонщини. З Єлисаветграду»*. – *«А я – чернігівка»*. Так в Бендерах відбулося знайомство двох майбутніх видатних діячів театру – Марії Заньковецької та Миколи Садовського. Іскра почуття, що зажевріла в Бендерах, розгорілася полум'ям великого кохання. І пісня поєднала їхні серця.

Здавалося, мрії збуваються: вона – кохана й закохана, вона – актриса. Після семи років життя з Миколою Марія отримала офіційну «волю» від Хлистова, свого офіційного чоловіка. Проте, одружитися вдруге вона не мала права, тому Марію та Миколу обвінчала сцена. У одному з листів Микола Садовський писав їй: *«Ти моє все! І радість, і щастя, і доля, - все, що є в чоловіка найкращого, найдорожчого!»*

Та навіть боги заздять щастю смертних, адже Марія – однолюб, а Микола – податливий на принади інших жінок, і не раз зраджував Заньковецькій з актрисами. Нерви, сварки, вони розлучалися навіки; вона йшла з театру.

Був лютий 1900 року Садовський грав у дуеті з Лінницькою. Щойно піднялася завіса, увага глядачів переключилася у партер – у ньому гордовито йшла елегантно вдягнена, у красивій білій перуці, чарівна дама Заньковецька і з білою трояндою в руці. Зайняла місце у першому ряду і всю виставу не

зводила очей з героїв. А коли актори вийшли на уклін Марія Костянтинівна наблизилась до рампи і кинула до ніг Садовського білу троянду на знак примирення й усміхнулася. Він низенько вклонився, взяв квітку і поцілував її дивлячись у вічі Марії. Прийшов мир, але такий короткий.

У 1905 році на зло Марії Садовський одружився з Євгенією Базилевською, яка народила йому синів Миколу та Юрка, поїхав на Галичину, створив у Львові театр, став його директором і режисером. Вона поїхала в турне селами Полтавщини, Катеринославщини. Та довгої розлуки ні Садовський, ні Заньковецька не витримали. Він повернувся і вони заснували перший український стаціонарний театр у Києві.

Пізніше Садовський емігрував разом із армією Петлюри, але повернувся, прийшов до Марії, яка гіркими докорами поглибила розрив. І пішов Садовський чергової коханки – акторки Валентини Чаус, молодшої на 45 років. Часто ж ночами Садовський сидів під дверима Заньковецької і просив: «*Маню, вступи!*» Марія ж не мала сил простити.

І коли Микола Садовський помер, по дорозі на Байкове кладовище, на прохання Марусі, процесія зробила коло, щоб пронести труну повз її будинок. Старша за Миколу на два роки, тяжко хвора на серцеву недугу і туберкульоз, вона підійшла до вікна плакала, прощалася і все прощала.

Через кілька місяців Марії не стало. Її поховали на Байковому поруч із ним. Нарешті вони з'єдналися навіки. Червона і біла троянди, що ростуть на місці їхнього спочинку, так переплелися, як переплелися нитки життя Миколи та Марії.

(музична перебивка)

Ведуча: Після такої зворушливої історії пропоную послухати не менш чуттєву пісню.

Пісня: *The Hardkiss – Хто, як не ти*

(основна під ложка)

Ведуча: І традиційно, нагадую, що ми розігруємо подарунки. Заходь на нашу сторінку у фейсбук, читай умови розіграшу та обов'язково бери участь.

Ну а наша програма підходить до завершення. Сьогодні ми говорили про неймовірну жінку – Марію Заньковецьку. Легендарна актриса, яка прожила сповнене страждань і випробувань життя. У створюваних нею сценічних образах, яку б трагедію вона не грала, – завжди відчувалося оптимістичне начало, адже Заньковецька побудувала свою особисту і творчу долю на любові – до театру, до своїх героїнь, до Миколи Садовського, до України.

Що ж, почуємось друзі, з вами була програма «Про українців» і Оля Дідик, гарного вам дня.

(музична заставка)

(кінець 00:37:53)

Автор: Ольга Дідик

Звукорежисер: Ірина Мірошніченко

Випуск 2. Марія Приймаченко

Автор: Ольга Дідик

Ведуча: Ольга Дідик

Диктори: Олександра Тітова, Сергій Семчук

Гості: Владислава Савельєва

Хронометраж: 00:41:25

(Початок 00:00:00)

(Музична заставка)

(основна підложка)

Ведуча: Привіт усім, це програма «Про українців» і найближчі пів години з вами буду я – Оля Дідик. Я розкажу вам невідомі речі про відомих людей.

(музична перебивка)

Ведуча: Сьогодні героїнею нашої програми стане неймовірна жінка – Марія Приймаченко.

(шум друкарської машинки)

Диктор: Марія Оксентіївна Приймаченко — українська народна художниця, представниця «наївного мистецтва»; лауреат Національної премії України імені Шевченка. Заслужений діяч мистецтв УРСР з 1970 року, народна художниця України.

(основна підложка)

Ведуча: Українка має світову славу, проте чи знаємо ми хто така Марія Приймаченко. Традиційно розпочинаємо з перевірки знань. Ну що, послухаємо, що знають люди про відому художницю.

(музична перебивка)

Чоловік 1: Марія Приймаченко – це видатна людина, творча.

Жінка 1: Це відома українська художниця.

Чоловік 2: Художниця.

Жінка 2: Марія Приймаченко – це художниця, яка вийшла з народу. Малює дуже незвичайних тварин.

Жінка 3: Я не знаю, але можливо це відома співачка.

Чоловік 3: Це поетеса.

Жінка 4: Це напевно дуже відома людина, але я її не знаю.

Чоловік 4: Я не чув про таку.

Чоловік 5: Художниця, яка писала в оригінальному українському стилі.

Жінка 5: Не знаю, чесно не знаю.

Жінка 6: Марія Приймаченко – це художниця. І це все, що я про неї знаю.

Чоловік 6: Звучить по-художньому, чесно кажучи. Я не знаю хто це, але можливо вона якийсь художник чи художниця, буде правильніше так сказати. І напевно в своїх колах не остання людина.

(музична перебивка)

Ведуча: Так, небагато знають українці. Але нічого, будемо виправляти. Ми підібрали для вас багато цікавої інформації і мені вже не терпиться познайомити вас з цією дивовижною жінкою. Отож, почнемо з біографії і я передаю слово Саші Тітовій.

(музична перебивка)

(підложка 1)

Олександра Тітова: Марія Приймаченко народилася у 1909 році в селі Болотня, що на Київщині. З 6 років дівчинка почала розмальовувати хати у селі дивовижними квітами. Але саме тоді їй діагностують страшну хворобу кісток – поліомієліт. Вона продовжувала малювати, але навіть не сподівалася, що зможе вчитися на художника, адже сильний біль заважав їй жити.

Допоміг щасливий випадок – її малюнки побачив директор київського художнього технікуму і запросив на навчання. Отримувати знання було справжнім щастям для Марії. Саме у студентські роки вона створює найвідомішу свою серію картин – із фантасмагоричними тваринами.

Її дивовижних людиноподібних звірів починають демонструвати на всесвітніх виставках. Париж, Варшава, Софія, Монреаль та Прага захоплюються мистецтвом Марії. А сама дівчина довідується про це лише з газет.

Це був найщасливіший період у житті художниці. Адже здавалося, що вона ладна все життя присвятити лише малюванню. Але якось, гуляючи Києво-Печерською Лаврою, вона зустрічає односельчанина – лейтенанта Василя. Заради коханого, Приймаченко залишає Київ і повертається у рідне село.

У 1941 році в пари народжується син Федір. Але про те, що став батьком – Василь дізнається з листа Марії. На фронт його забрали одним із перших. Через війну молодята навіть не встигають побратися.

З війни Василь так і не повернувся. Життя Марії зупинилося. Вона покинула малювання. Вона не торкалася фарб цілих 20 років. І все життя потому – відкидала залицяння інших чоловіків. Вірність своєму Василю жінка берегла до останнього дня.

Шалена популярність повертається до Марії Приймаченко в 1963 році. Київська молодь влаштовує виставку її робіт. Про неї знову починають говорити і художниця бере до рук пензлі, створюючи шедеври – один за одним.

Між тим, з кожним роком хвороба Приймаченко посилюється. Вона ледве пересувається і не спить ночами. Якось прокинулася із дивним передчуттям. Через тиждень, менш ніж за 50 кілометрів від села вибухає Чорнобильська АЕС.

Марію вмовляють переїхати, але художниця і далі не полишає рідну хату: вона геть замикається в собі і продовжує малювати своїх фантастичних звірів.

Вона померла у 1997 році в своїй хаті.

(музична перебивка)

Ведуча: Після невеличкої музичної паузи повернемося до студії, вже з гостею. Залишайтеся з нами, буде цікаво.

Пісня: ТАУННА – «Фантастична жінка»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Ну що ж, ми знову у студії. І вже у студії з'явилась гостя – журналістка, письменниця, художниця-аматорка Владислава Савельєва. Владо, привіт, рада тебе бачити.

Владислава: Привіт. Дуже рада знову сюди прийти.

Ведуча: Владо, як ти вже встигла зрозуміти, сьогодні ми говоримо про таку українську художницю як Марія Приймаченко. Хочу тебе спитати, от можливо для тебе особисто, хто вона така? Як ти її бачиш і сприймаєш?

Владислава: Ну для мене, в першу чергу, Марія Приймаченко – це художниця, яка вразила увесь світ, можна сказати, своїми роботами. І це вже великий плюс, адже якщо тебе знають закордоном, якщо навіть тебе копіюють іноді, хоч і випадково. Це вже свідчить про те, що ти чогось домігся і що ти великий молодець в тому, що ти робиш.

Ведуча: Я знаю, що ти любиш малювати. Скажи, це твій вроджений таланти чи ти десь вчилася?

Владислава: Ну я малювала з дитинства, тому що у мене малювала мама. І так вийшло, що я почала малювати і в підлітковому віці, і вже в університеті, і зараз, коли я вже доросла.

Ведуча: Що ти більше всього любиш малювати? На що направлений, ну не стиль, так сказати, а твоя душа?

Владислава: Моя душа взагалі на малювання як на арт-терапію. Тобто коли ти дуже приходиш втомлена з роботи, коли в тебе був тяжкий день, береш фарби, береш пензлики, розкладаєш це все. І починаєш малювати все, що тобі в голову прийде. Люблю іноді виходити на вулицю і малювати трошки з натури, людей. Людей, будівлі, машини. Машини люблю малювати дуже.

Ведуча: А ти помітила, ну вот якщо порівнювати, да. Марія Приймаченко, от в неї такий тваринно-рослинний світ. А ось ти малюєш щось таке – тварин, рослини? Чи скажемо, ти малюєш фантастичні картини, чи любиш малювати реалістично, ось так як воно виглядає?

Владислава: Чесно кажучи, з тваринами і з малюванням тварин в мене дуже великі проблеми, тому що...

Ведуча: Це не дуже просто?

Владислава: Так. Малювати тварину дуже непросто. Малювати тварину з натури ще складніше, тому що вона постійно вертеться, їй постійно щось треба або вона просто уходить. І ти просто залишаєшся з блокнотом, в тебе половина того kota намальована і сидиш, тобі не подобається. Але в принципі, я люблю малювати рослини. Я люблю малювати квіти. І в картинах Марії Приймаченко мені дуже подобається, що в неї яскраві фантастичні квіти, на них приємно дивитися, приємно вишукувати у них якісь деталі, які раніше не бачила. Тобто одну її картину можна дивитися декілька разів і знаходити щось нове – щось нове у кольорах, щось нове у деталях, щось нове в образах, в символіці.

Ведуча: Завжди по-новому сприймається ця картина. Добре, Владо, я знаю, що ти мало того, що малюєш, ти ще пишеш твори і книжки. Я знаю, що Марія Приймаченко створювала ілюстрації до книг, а ти ілюструєш свої твори своїми малюнками чи ти цього не робиш?

Владислава: Ну, якщо чесно, я ілюструю свої якісь замітки до творів легкими скетчами. Тобто, що бачити як виглядає та чи інша будівля, щоб бачити як виглядає той чи інший персонаж. Тому що описувати то все словами дуже довго, дуже нудно. Іноді простіше сісти намалювати ніж описувати то все словами.

Ведуча: Окей, ще таке питання. Як ти ставишся до такого виду мистецтва, не знаю, який останнім часом набирає популярності, як мурал-арт? Оці розмальовані будинки, будівлі величезними зображеннями. Я знаю,

що у нас у Вінниці вистачає таких малюнків, небагато, але все ж таки є. Тобі це подобається?

Владислава: Мені дуже подобаються мурали, але тоді, коли вони, можна сказати в тему, коли за ними доглядають. Тому що, ви самі розумієте, це фарба на відкритому повітрі. І для того, щоб створити мурал не потрібно багато розуму, потрібно багато праці. Але ще більше праці і ще більше догляду про цю картину, можна сказати, потрібно потім. Самі знаєте, які в нас люди – хтось щось поколупає, пошкрябає...

Ведуча: Ну без цього нікуди. Я чому про це говорю, тому що я знаю, що Приймаченко, у неї була така мрія: зібрати митців, ну своїх колег, і порозмальовувати будинки. Мені здається, що якби будинки прикрашали будинки Приймаченко, то наша країна стала б такою яскравішою і веселішою, тобі так не здається?

Владислава: Мені здається, що так, це було б дуже красиво. І зараз у нас дуже багато місць, де багато сірих цих висоток, які ну нічим не відрізняються одна від одної. І скажімо, якщо людина нова у місті, то вона просто загубиться в якомусь спальному районі і не прийде додому взагалі. А мурали, можливо якась відрізняють один район від іншого, вони додають кольорових цікавих акцентів у місто, особливо зимою або осінню, коли цих кольорів реально не вистачає.

Ведуча: Повністю з тобою погоджуюсь. І ще говорячи про творчість її, у неї настільки, чарівні, чудові, неймовірні картини, щ японці навіть ілюструють ними малюнки у букварі.

Владислава: Ого.

Ведуча: Я знаю, що ти трошки до азійської культури тяжієш, в тебе не має певної аналогії між азійською культурою і її малюнками? Мені здається, що там воно сприймається ідеально, щось є.

Владислава: Ну я думаю, що в контексті дитячої літератури, як раз оці кольорові малюнки з такими цікавими рішеннями кольоровими, ну як раз підходять для цього. Я думаю так, я думаю, що дітям дуже цікаво розглядати

їх. Роботи Марії Приймаченко, як я вже казала, це пазл. І ти кожного разу збираєш його по-іншому, дивишся його по-іншому. І я думаю, що дитячу літературу потрібно ілюструвати саме такими малюнками, а не вичурними, зробленими на комп'ютері і вичесаними по 100 разів. В цьому є більше душі, більше дитячих моментів, ніж, скажімо, у картинах класиків.

Ведуча: Ну мені здається, класика це вже коли ти стаєш дорослим і сприймаєш її вже через певний якийсь досвід. Владо, я тобі дуже дякую, що ти завітала до нас, що ми мали з тобою таку гарну розмову. Я бажаю тобі успіхів у всіх твоїх творчих починаннях. І сподіваюсь, що ти не раз ще завітаєш до нас у студію.

Владислава: Звичайно.

(музична перебивка)

Ведуча: Ну а зараз пропоную трохи хорошої музики.

Пісня: КАЗКА – «Танці»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: А я нагадую, що в ефірі програма «Про українців» з вами Оля Дідик. Сьогодні ми говоримо про видатну українську художницю Марію Приймаченко. Ми вже встигли почути трохи біографії, а зараз пропоную дізнатись більше. Слухаємо рубрику «Цікаві факти».

(музична перебивка)

(підложка 2)

1. Свої картини художниця завжди підписувала як Примаченко. Однак, вважається, що це зросійщена версія прізвища мисткині. В усіх державних нагородах її називають Приймаченко. Сама художниця нібито іноді стверджувала, що в їхньому селі здавна казали не «приймак», а «примак», тому Примаченко – це правильна версія. Однак Лесь Танюк пригадує свою розмову з художницею:

- То ви, Маріє Оксентіївно, Приймаченко чи Примаченко?

- Приймаченко, — без вагань відповіла вона. — Приймаченки ми, з приймаків.

(музична перебивка)

2. Серйозно малювати Марія почала у 17-річному віці. Вона знайшла синюватий глей, яким розмалювала власну хату. Вчинок дівчини припав до душі усій околиці – незабаром її чекало перше замовлення. За розмальовку хати сусідів Марія отримала винагороду – порося. Згодом, саме це порося допомогло усій її сім'ї вижити в голодні часи.

(музична перебивка)

3. Вміла красиво вишивати. Любила український народний одяг і вишиванки. Часто шила вбрання для знайомих.

(музична перебивка)

4. Марія Приймаченко однаково вправно малювала обома руками. Проте писала картини лівою рукою, хоч була правшою.

(музична перебивка)

5. У 1937-му картини Марії Приймаченко виставляли в Парижі. Тоді іспанський художник Пабло Пікассо зазначив, що, якби вона жила у Франції, могла б стати відомішою, ніж він. Цікавий і той факт, що журналістка Людмила Лисенко згадує, як привезла одного разу в село до Марії альбом з роботами Пікассо. Художниця оглянула його і сказала: «У нас в селі цього б не зрозуміли».

(музична перебивка)

6. Приймаченко все життя малювала звірів, але ніколи не була у зоопарку. Їй порадили цього не робити під час її навчання у експериментальних майстернях при Київському музеї українського мистецтва. Буцім, щоб не зруйнувати її буйну уяву. Справжніх екзотичних тварин Марія вперше побачила лише у дуже дорослому віці – в цирку, куди її привіз видатний режисер Сергій Параджанов.

(музична перебивка)

7. Дивовижно, але Марія Приймаченко з сином завжди жили у великій скруті. Все життя вони потроху будували будинок на своєму подвір'ї, бо в старій хаті, що дісталася художниці від батьків, ледве можна було жити.

Марія Оксентіївна ніколи не брала грошей за картини – вона їх лише дарувала. За весь свій вік художниця отримала від влади три подарунки. Після піврічного навчання у Києві – патефон і залізне ліжко. А у 1994 році Президент Леонід Кучма подарував Марії Приймаченко автомобіль Запорожець.

(музична перебивка)

8. Наприкінці червня 2006 з будинку художниці вкрали 77 картин вартістю понад півмільйона доларів. Частину з них вдалося повернути.

(музична перебивка)

9. У 2013 році розгорівся скандал щодо використання малюнків Марії Приймаченко як рекламу. Фінська компанія «Марімекко», яка виробляє одяг і товари для дому, визнала, що один з її фабричних принтів був скопійований з робіт великої українки. Масштаби скандалу збільшило те, що фінський авіаперевізник FinnAir наніс цей малюнок на свої Аеробуси-330, які літають в Нью-Йорк і на Далекий Схід.

(музична перебивка)

Ведуча: Ось такі цікаві факти маємо з життя Марії Приймаченко. Я впевнена, що про її творчість написано багато цікавих матеріалів. Щоб ближче вас познайомити саме з її творчістю, ми виділили сім ключових особливостей, які характеризують картини мисткині. Про них нам розкаже Сергій Семчук.

(музична перебивка)

(підложка 3)

Сергій Семчук: Марія Приймаченко – найяскравіша українська художниця у жанрі наївного мистецтва. Якою ж була її творчість?

Жінка була абсолютно невибагливою у виборі художніх інструментів чи полотна — малювала простою фабричною гуашшю або ж аквареллю на ватмані. Дуже багато уваги Приймаченко приділяла кольору. Її приваблювали виразні відтінки, які додавали фантастичним персонажам полотен реалістичності, енергії. До речі, особисто її улюбленим кольором був зелений.

Насамперед, варто сказати, що свої роботи художниця найчастіше підписувала просто ініціалами «М.П.». Натомість назви полотен перетворювалися іноді на народні примовки, приказки або ж просто заримовані рядки. Наприклад, «Куріпочки пляшуть і хліб пашуть», «Три буслики у горосі живуть у нас і досі». Через такі ліричні словесні замальовки Марія Приймаченко реалізовувала себе ще й як поета. Чимало її робіт підкріплено народними морально-етичними настановами, які засуджують лінощі, пияцтво, характерно висміюючи його.

Досить часто персонажі її картин, будь то люди чи звірі, вбрані у вишиванки та інші елементи народного строю. Або ж на полотнах з'являються скатертини на столах чи рушники з етнічними мотивами. Цікавою деталлю тут є те, що мисткиня ніколи не прагнула етнографічно точного відтворення окремих орнаментів, а навіть навпаки – свідомо уникала їх.

Найскладніше – знайти серед картин Приймаченко такі, у яких біле незамальоване тло: їх було зовсім мало. Художниця зізнавалася, що не любить чистих порожніх площин — вони здавалися їй несправжніми, і вона відчувала потребу чимшвидше заповнювати їх кольором та деталями. При детальному розгляді можна помітити, що досить часто небо, море, земля вкриті дрібними рисками, крапками, завиванцями. У поєднанні з «вібруючими» кольорами ця техніка оживлювала картини, робила їх динамічними та композиційно довершеними.

Фантастичні звірі на картинах художниці виступають не лише головними персонажами – вони уособлюють ті чи інші почуття та послання, які Марія хотіла донести іншим. Розпізнати добрих та злих персонажів на її

полотнах дуже легко. Добрі – це завжди реальні звірі, навіть якщо художниця зображає вовків, ведмедів чи левів. Зло ж вона показує через згустки негативної енергії, фантастичних темних створінь, які водночас приваблюють і відлякують.

В уяві Приймаченко світ тварин не був відірваний від світу людей: звірі носять вбрання як у нас, поводять себе як ми. Олюднюючи своїх персонажів, художниця змушувала глядачів шукати в них себе, прислухатися до своїх почуттів.

Марія гіперболізувала деталі на своїх картинах: риби були такого ж розміру як сонце, а волошки – як людська голова. Змішуючи на картинах реальне та фантастичне, показує глядачеві свій світ і мрію, якою він живе.

(музична перебивка)

Пісня: Ріановоу – «Все, що тебе не вбиває»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Ми з вами особливості творчості Марії Приймаченко. Проте, ми стільки говоримо про картини, що хотілося б їх побачити. Пропоную невеличкий експеримент на уяву. Ми показали декільком людям роботи Марії Приймаченко і вони спробували описати, що вони бачать. Давайте послухаємо що з цього вийшло і спробуємо уявити, що ж зображено на полотні.

(музична перебивка)

(підложка 4)

Людина 1: Хм, така цікава картина. На полотні я бачу яскраві кольори. Такі контрастні – яскраво-рожевий, можна навіть сказати малиновий, і синій, яскраво-синій. Так, на картині зображено, мені здається, що це квіти, мені здається, що це волошки. Але якщо довгий час дивитися на цю картину, то розумієш, що таких квітів навіть і не існує. Я можу сказати, що це дивовижні квіти, навіть фантастичні квіти. Коли довгий час дивишся на картину, то здається, що ці квіти рухаються. А також мені дуже подобається горщик, з якого вони проростають. Він мені насправді схожий на полуничку.

Людина 2: Ви знаєте, дуже цікава картина. На полотні я бачу дуже багато кольорів. Варто зауважити, що жодної білої плями не має. Тобто фон зображений жовтий, на картині намальований павлін, наскільки я розбираюся у фауні та флорі. Щодо квітів – то це ромашки, троянди. Дуже гарно, дуже яскраво це все. Воно все, знаєте, таке враження, що художниця хотіла заповнити якнайбільше простру та донести до нас таку думку, що світ настільки багатогранний та прекрасний, що не варто втрачати жодного моменту. Тобто вона жодного моменту не втратила на цьому полотні і заповнила як можна більше своєю фантазією та уявою. Дуже гарна і надихає на якийсь позитивний та сонячний настрій, тобто дивишся і – літо, в тебе в голові літо, тому що це жовтий колір, сонечко. Дуже талановита художниця.

Людина 3: На картині зображений пегас, як на мене. Тут переважає синій колір, а це колір, як ми знаємо, спокою, благородний колір. Навколо пегаса зображення жовті тюльпани із зеленим листям. Також є три качки, які летять. І пегас зображений... Він не звичний – він має насичений червоний колір, з крильми відповідно. Картина загалом передає, хоч тут насичені кольори – переважає синій, червоний, зелений, жовтий. Але вона доносить собою все ж таки певний спокій.

Людина 4: Я бачу малинового лева на жовтому фоні. Він топчить квітки. У нього рожевий ніс і мені це нічого не нагадує.

Людина 5: Я бачу перед собою вола. Він загубився, загубився серед кольорових квітів на чорному фоні. І я думаю, це ніч, яка ось-ось накриє усю землю, усі квіти своїм чорним плащем. Але чому? Я не розумію, можливо це якийсь натяк на знак зодіаку – на тельця. Або авторка бачить так... Я не знаю, що вона бачить., серйозно. Або авторка бачить старого бога, який ходить над нами, але ніхто його не пам'ятає бо його час вже давним-давно вийшов. Але чому стільки квітів? Це зорі? Або це тільки світло, яке відбивається від нашої землі.

Людина 6: Бачу зеленого слона в синьому капелюсі таксиста, який стоїть ліворуч від маків із синім листям. На ньому сидить якийсь птах з двома вусиками. Слон весь в квітах і в нього рожеве вухо, схоже на якусь титанову вставку. А над ним літає вирвана з землі блискуча квітка.

(музична перебивка)

Ведуча: Після такого трохи незвичного ознайомлення з картинами Марії Приймаченко пропоную відволіктись на музичну паузу.

Пісня: The Hardkiss – Forever more

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Ну а я нагадую, що після кожного ефіру на нашій сторінці у фейсбучі відбувається розіграш подарунків. Читайте умови та обов'язково беріть участь, сподіваюся вам пощастить.

А наша програма підходить до свого завершення. Сьогодні ми говорили про неймовірну жінку, Марію Приймаченко, яка підтвердила, якщо робиш справу, у яку віриш – ніщо не стане на заваді.

З вами була програма «Про українців» і я, Оля Дідик, почуємось.

(музична заставка)

(кінець 00:41:25)

Автор: Ольга Дідик

Звукорежисер: Ірина Мірошніченко

Випуск 3. Михайло Коцюбинський

Автор: Ольга Дідик

Ведуча: Ольга Дідик

Диктори: Олександра Тітова, Сергій Семчук, Ірина Мірошніченко

Гості: Юлія Суржикова

Хронометраж: 00:40:42

(Початок 00:00:00)

(Музична заставка)

(основна підложка)

Ведуча: Привіт! З вами Оля Дідик і ви слухаєте програму «Про українців». І розкажу вам невідомі речі, про відомих людей.

(музична перебивка)

Ведуча: Сьогодні говоримо про одну з найяскравіших і найсвоєрідніших постатей в українській літературі кінця ХІХ століття – Михайла Коцюбинського. До речі, у 2019 році йому б виповнилось 155 років.

(музична перебивка)

(шум друкарської машинки)

Диктор: Михайло Михайлович Коцюбинський — український письменник, громадський діяч, голова культурно-освітньої організації «Просвіта» в Чернігові, один з організаторів Братства тарасівців.

(музична перебивка)

Ведуча: Не будемо зраджувати традиціям і для початку запитаємо в українців чи знають вони хто такий Михайло Коцюбинський.

(музична перебивка)

Жінка 1: Михайло Коцюбинський – в честь нього названий університет, в якому я навчаюся. Це прозаїк.

Жінка 2: Михайло Коцюбинський – це український письменник.

Чоловік 1: Це відомий вінничанин.

Чоловік 2: Написав «Fata morgana».

Жінка 3: Це відомий український письменник. Писав у напрямку імпресіонізму.

Чоловік 3: Письменник.

Жінка 4: Це відомий український письменник, на честь якого у нас в Вінниці названі вулиця і університет.

Чоловік 4: Хазяїн старої хати на проспекті Коцюбинського.

Жінка 5: Це велика людина.

Чоловік 5: Це відомий письменник, який є автором «Intermezzo».

Чоловік 6: Великий сонцепоклонник.

Жінка 6: Ну письменник, канешно же.

Чоловік 7: І він писав дуже дивні, але цікаві твори.

(музична перебивка)

Ведуча: Непогано, проте ми вам розкажемо трохи більше. І я передаю слово Саші Тітовій, яка нас познайомить з короткою біографією Михайла Михайловича.

(музична перебивка)

(підложка 1)

Олександра Тітова: Михайло Коцюбинський народився 17 вересня 1864 року в місті Вінниця, в родині дрібного чиновника. Дитинство і юність майбутнього письменника минули в невеликих містах і селах Поділля, куди переводили його батька по службі. Освіту Коцюбинський отримав у Барській початковій школі і в Шаргородському духовному училищі.

Коцюбинський дуже рано почав пробувати свої сили в літературі, спочатку він брався за поезію, потім пішли переклади, але основним покликанням стала художня проза.

У 1890 р. в львівському журналі «Дзвінок» вперше було опубліковано вірш Коцюбинського «Наша хатка». У цьому ж році він побував у Львові, встановивши корисні контакти із місцевими видавцями та літераторами, а найважливішим знайомством було з Іваном Франком. Завдяки цій поїздки

Михайло Коцюбинський почав співпрацювати із західноукраїнськими виданнями.

У 1891 р. він в одному із сіл Вінницької області одночасно працює домашнім учителем у родині місцевого службовця і серйозно займається літературною діяльністю. У цей рік з-під його руки виходять оповідання «Харитя», «Ялинка», «П'ятизлотник». Ці твори зацікавили багатьох літераторів і показали, що в українську прозу прийшов талановитий творець.

На початку 90-х частина молодого української інтелігенції створила організацію «Братство тарасівців». З її учасниками Коцюбинський деякий час підтримував зв'язок, тому зрозуміло, що це позначилося на його творчості. Також дали життєвий матеріал для його творів роки перебування на державній службі в Молдавії і Криму.

Періодом інтенсивного зростання письменника стала п'ятирічна служба у філоксерній комісії. У Чернігові зустрічає свою майбутню дружину Віру Дейша, з якою у нього було четверо дітей. Покинувши роботу в комісії, він, після безуспішних спроб влаштуватися на роботу в Чернігові, де жила родина, їде до Житомира і займає різні посади в редакції газети «Волинь». Пізніше Коцюбинський нарешті отримує роботу в чернігівському земстві.

Останні роки життя великого письменника позначені різким погіршенням здоров'я. Михайло Коцюбинський страждав від астми і туберкульозу, загострилась хвороба серця. Із 1909 по 1912 рік М. Коцюбинський тричі відвідує Італію, куди виїздив на лікування. Улітку, повертаючись з-за кордону, Михайло Михайлович заїхав у карпатське село. Враження, які охопили від знайомства з побутом, людьми, мовою, традиціями цієї землі, заворожили його. Згодом він ще двічі приїжджатиме у цей край, а свої враження увічнив чудовим твором «Тіні забутих предків». Здається, це були останні світлі й щасливі миті життя, яке невпинно знесилювалося підступною хворобою. Йому не допомагає лікування і 25 квітня 1913 року Михайло Коцюбинський помер. Похований на Болдиній

горі у Чернігові, де він так любив відпочивати, милуючись красою Придесення.

Пісня: Антитіла – «Лови момент»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: А ми повертаємось до студії де говоримо про відомого українця – Михайла Коцюбинського. До перерви ми з вами почали знайомитись з життям письменника. Пропоную продовжити і зараз рубрика «Цікаві факти».

(музична перебивка)

(підложка 2)

1. Михайло Коцюбинський – так і не здобув офіційної вищої освіти. Але він був високо інтелігентний, умів вести і підтримувати розмову так, що кожний мав задоволення спілкуватися з ним.

(музична перебивка)

2. Коли письменнику було 11 років, по-дитячому сильно закохався у 16-річну дівчину, яка зовсім не звертала на нього уваги. Поклавши будь-що стати великою людиною і тим самим завоювати серце своєї коханої, він почав читати і вивчати книжки. Невідомо, чи вдалося Михайлу справити враження на дівчину, але цілком зрозуміло, що ця історія залишила гарний слід для його письменницької діяльності.

(музична перебивка)

3. Знав дев'ять мов. А саме – українську, російську, польську, французьку, італійську, румунську, татарську, турецьку та романську.

(музична перебивка)

4. У буденному житті розмовляв російською, проте одного разу, під час сильної хвороби, на нього напало марення і він заговорив українською мовою.

(музична перебивка)

5. Літературна кар'єра Михайла Коцюбинського почалася з повного провалу. У 1884 р. він написав оповідання «Андрій Соловко, або Вчення світ, а невчення тьма». Цю першу спробу молодого автора було оцінено вельми скептично.

(музична перебивка)

6. Коли займався вчителюванням, його учні казали, що вчитель він тактовний, але суворий.

(музична перебивка)

7. Письменника називали Сонцепоклонником і Соняхом, Він дуже сильно любляв засмагати і взагалі любив сонце.

(музична перебивка)

8. Страшенно любив квіти і постійно носив квітку у своїй бутоньєрці. А найбільше любив червону красолію. Також, говорять, що якимось він привіз з острова Капрі насіння гвоздики і акліматизував її у наших умовах.

(музична перебивка)

9. Крім любові до сонця і квітів, мав ще захоплення мандрувати. На жаль, більшість його подорожей біли пов'язані з лікування. Зокрема відвідав Відень, Флоренцію, Рим, Неаполь, Капрі, Грецію, Туреччину.

(музична перебивка)

Ведуча: Цікаві факти про цікаву особистість. А зараз пропоную зробити невеличку музичну паузу. Залишайтеся з нами, попереду ще багато всього.

Пісня: The Hardkiss – «Мелодія»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Михайло Коцюбинський складає образ гарного сім'янина. Мав дружину, чотирьох дітей... Про те є в його житті романтична історія про жінку, яка стала для нього музою. Про Олександру Аплаксину та її стосунки з письменником дізнаємось у рубриці Сергія Семчука «Життєва історія».

(музична перебивка)

(підложка 3)

Сергій Семчук: *«Если великий Данте имел свою Беатриче, то пусть позволено будет и мне, обыкновенному смертному, иметь свою Беатриче-Шурочку, любовь которой зажигает во мне огонь и согревает сердце.»...*

Йому 38 років, їй – всього 22. Він – письменник і клерк в статвідділі Чернігівської управи, сімейна людина. Вона – медалістка гімназії і новий працівник статуправи. Коли вони познайомилися на роботі, у Коцюбинського була творча і сімейна криза: охолонувши до дружини, намагався знайти комфорт «на стороні».

Дізнавшись, що її колега – письменник, Олександра захотіла почитати його твори. Попросити книги у Михайла Михайловича особисто посоромилася, де ще взяти – не знала. І все ж хтось приніс Шурі «Цвіт яблуні». Тоді-то і проскочила в її серці перша іскра великого почуття.

Вже зрілий чоловік іноді поводився як хлопчисько. Кликав молоду співробітницю до телефону і пристрасно цілував їй руки. Роздаючи зарплату, разом з грошима підсовував любовну записочку.

Аплаксіна хвилювалася, що письменник просто шукає сюжет для свого чергового шедевра. Майже два роки відкидала залицяння Михайла, давала зрозуміти, що не схильна захоплюватися.

Але в якийсь момент дівчина зрозуміла: без Михайла все навколо стає похмурим, і погодилася на побачення поза роботою. З тих пір послання один одному вони писали майже щодня.

Коцюбинському доводилося ретельно приховувати стосунки на стороні. Листи від Шури відразу спалював, із закордонних поїздок дружині писав українською мовою, а до музи – російською, щоб не плутатися.

Анонімний лист про зраду чоловіка Вірі Коцюбинській прислали, мабуть, із статбюро. Вона була приголомшена, але нічого не сказала вже хворому чоловікові. А коли сторож бюро переплутавши приніс в будинок Коцюбинських записку від Олександри, Віра не втрималася і прочитала. Одразу ж пішла до Аплаксіної просити матір поговорити з донькою. *«Якщо*

Олександра не залишить Михайла, я буду готова на все, аж до вбивства»,
– погрожувала вона.

Вдома Віра Устимівна залишалася стриманою і привітною, серйозна розмова пройшла без сцен і істерик. Тому Коцюбинський не наважився кинути сім'ю. І все життя був змушений розриватися між обов'язком і почуттями.

А з музою їх розлучила хвороба. Коли 48-річного Михайла відвезли в київську клініку, він вже не мав можливості бачитися зі своєю Шурочкою.

– Це сталося в п'ятницю, 25 квітня 1913 року. Служниця одного з близьких знайомих Коцюбинського принесла записку: «Сьогодні ... помер Михайло Михайлович». Я відразу не повірила і всю ніч не стулила очей, – писала в спогадах Аплаксіна. – А на наступний день пішла плести вінки для похорону. Хтось приніс кошик яблуневого цвіту. І я згадала: Михайло Михайлович писав мені з Капрі під час останньої поїздки, як там розцвіли яблуні .

Незважаючи на те що дружина Коцюбинського заборонила підпускати Олександру до гробу, саме цей біло-рожевий вінок хтось поклав у ізголів'ї покійного письменника.

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Дякую Сергію за таку зворушливу історію. А ми продовжуємо. І до нас у студію завітала письменниця, шалений книголюб і колекціонер книг Юля Суржикова. Юлю, привіт.

Юля: Доброго дня.

Ведуча: Юля, як ти вже зрозуміла, сьогодні говоримо про відомого вінничанина, українця Михайла Коцюбинського. Особисто тебе, як ти його сприймаєш і що ти про нього думаєш?

Юля: Це досить неоднозначне питання, тому що, по суті, Коцюбинський був другим письменником після Шевченка, зрозуміло, який мені дуже сподобався. Я дуже люблю його твір «Fata morgana», прям це

любов. І я навіть не знаю як до нього можна відноситись. Я не думаю, що він мій найулюбленіший з українських... Хіба що за рахунок того, що він мій земляк можна зробити йому такий комплімент.

Ведуча: Ось знаєш, я, коли готувала програму, дуже багато читала про нього і всі казали, що він такий створює образ інтелігентного чоловіка. Давай уявимо з тобою, якщо він зараз тут коло нас стояв, як ти думаєш, яким би він був? От як людина, описати його зможеш чи ні?

Юля: Як людина... Чесно кажучи, згадуючи Коцюбинського, я одразу уявляю собі його вуса.

Ведуча: Да, такі незвичайні вуса, такі підкручені.

Юля: Я навіть не знаю, це було б щось дуже дивне.

Ведуча: Добре, давай тоді, можливо, трошки поговоримо про творчість його. Ти, мабуть, помітила, читаючи його, що він дуже чуттєво описував природу, мені здається, що вона його дуже надихала. Я знаю, що ти теж пишеш твори, в тебе є якісь речі, які надихають тебе і змушують написати?

Юля: Мене надихає, навіть не знаю як це правильно сказати. Зазвичай натхнення приходить до мене коли я іду пішки або їду в трамваї. Я не знаю чому воно так працює, але факт залишається фактом.

Ведуча: Можливо тебе теж природа надихає чи ти не так проникаєшся всім тим, що тебе оточує?

Юля: Ні, напевно не природа, скоріше люди. Я дуже люблю спостерігати за людьми – це дуже весело.

Ведуча: Так, я знаю, я теж люблю таке робити.

Юля: Тому що якщо ти письменник і ти не ходиш і не заглядаєш у вікна, то ти так собі письменник або якийсь поет, який пише про любов. Тому люди, звичайно, можливо їхній гомір, їх рухи...

Ведуча: Ось це все життя, так?

Юля: Ну так. Але мені здається, що людина сама по собі цікавіша коли вона у соціумі і у великому натовпі.

Ведуча: Цікава думка. Про що взагалі любиш писати?

Юля: Ой, ну це дуже дивне питання, тому що я не можу дати на нього певної відповіді. Але я можу точно сказати, що поезію я взагалі не пишу. Я не люблю поезію.

Ведуча: Поезія не твоє?

Юля: Нє, пасіба, лишіть собі.

Ведуча: Я знаю, що в тебе величезна колекція книг. Ти любиш збирати і читати книжки. У тебе є якісь фаворити і чи можеш ти дати свій топ 5 книг для прочитання? От що must have просто для прочитання?

Юля: Це таке об'ємне питання, певно по кусочкам його розділю. От у колекціонера книг є проблема, що йому завжди мало книг. От у мене дві з половиною полиці, але це все одно мало. Ти дивишся от там ще цього не хватає, от мало Террі Пратчета, наприклад, або мало Ніла Геймана, треба більше Геймана. Тому я не думаю, що у мене велика колекція і я боюся, що вона ніколи не стане для мене великою.

Щодо топ-книг, я навіть не знаю, що можна порадити, кожна людина любить своє.

Ведуча: Ну от особисто твої книги, які особисто для тебе стали чимось більшим чим просто книги?

Юля: Ті хто мене знають, вони не будуть здивовані, що я скажу, що це Кінг. Його книжка «Кері», я просто після цієї книжки влюбилася Кінга. «Кері» можна поставити на 4 місце. Потім мені дуже сподобались «Американські боги» Ніла Геймана – хай це буде 3. Я пам'ятаю, що я ще забула 5, я зараз згадаю на нього. З українських мені сподобалась книжка Сашка Ушкалова «БЖД». От її можна поставити на 5 місце, яке я пропустила. Це така невеличка книжка з котиком у противогазі, яку можна прочитати у поїзді за дві години їзди до Хмельницького.

Ведуча: У нас залишилось перше і друге місце. Подумай серйозно, тому що це топ рейтингу.

Юля: Так, це топ рейтингу, але... Я думаю, що потрібно додати сюди Шевченка. Але саме не поезія, а проза. Його «Художник» і «Наймичка» – це

саме те, чого я почала любити Шевченка. І перше місце, я навіть не знаю кого я останнього такого читала... Перше місце я залишаю нашим слухачам, нехай вони самі оберуть собі.

Ведуча: Окей, добре. Ти збираєш до своєї колекції книжки, скажи мені, будь ласка, ти обираєш їх за автором, за твором чи можливо тебе вабить саме оформлення книг? Побачила якусь красиву книжку не можеш пройти повз.

Юля: Ось напевно все разом. В мене є улюблене видавництво, російське, прости господи. «Аст» – я дуже люблю це видавництво, у нього книжки просто ідеальні і за перекладом, і за оформленням. Тобто «Аст» – це така «хателка», якщо можна так назвати. Я декілька разів була в Росії і я шукала саме «Аст», щоб вибрати декілька книжок з цього видавництва. Тому що я знаю, що це якість і все таке. Так, рекламна хвилинка закінчилась.

Так, якщо з українських по оформленню, то звичайно «Видавництво старого Лева».

Ведуча: Однозначно, я підтримую твою думку.

Юля: Вони неймовірні. Також круті «Фабула» і «Наш формат» як для тих, хто любить нон-фікшн. Так, я трішки відійшла від запитання. Я не можу сказати, що я шукаю по авторам чи там по оформленню, тому що я постійно складаю список книг, які потрібно купити і прочитати, а потім на наступній сторінці ще один починається.

Ведуча: І чомусь купляються книги не із списку, правда?

Юля: Взагалі.

Ведуча: Це життя, це нормальне явище для людей.

Юля: І ще одна крута тема для людей, які збирають книжки, – це барахолки. Тому що нещодавно я знайшла книжку Ернеста Хемінгуея, колекційну 1971 року випуску в ідеальному стані, з ідеальними ілюстраціями за 45 гривень. Це неймовірно, це як знайти нафту у вінницькій області.

Ведуча: Юльо, я дуже тобі дякую за таку цікаву розмову. Я бажаю, щоб твоя колекція поповнювалась новими книжками, не тільки інших авторів але і твоїми. І приходь до нас ще.

Юля: Дуже дякую, прийду, обов'язково, до побачення.

(музична перебивка)

Ведуча: А зараз невеличка музична пауза. Скоро повернемося.

Пісня: Бумбокс – «Люди»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: А ми знову в студії. Я нагадую, що в ефірі програма «Про українців» і з вами я, Оля Дідик. Сьогоднішній наш герой – Михайло Коцюбинський. Його вважають справжнім імпресіоністом української літератури. Він є великим майстром художнього слова. Говорячи про його творчість, важко не помітити як тонко він відчував природу. Я пропоную зараз відкинути сіру рутину буденності, яка нас оточує і на мить зануритись у неймовірний світ. У ту природу, яку описує Михайло Коцюбинський. Забудьте про усі турботи і насолодіться коротким уривком з новели «Intermezzo».

(музична перебивка)

(шум природи)

Диктор: Йду. Невідступно за мною летить хмарка дрібненьких мушок. Можу подумати, що я планета, яка посувається разом із сателітами. Бачу, як синє небо надвоє розтяли чорні дихаючі крила ворони. І від того – синіше небо; чорніші крила.

На небі сонце – серед нив я. Більше нікого. Йду. Гладжу рукою соболину шерсть ячменів, шовк колосистої хвилі. Вітер набива мені вуха шматками згуків, покошланим шумом. Такий він гарячий, такий нетерплячий, що аж киплять від нього срібноволоті вівса. Йду далі – киплять. Тихо пливе блакитними річками льон. Так тихо, спокійно в зелених берегах, що хочеться сісти на човен й поплисти. А там ячмінь хилиться й тче... тче з тонких вусів зелений серпанок. Йду далі. Все тче. Хвилює серпанок. Стежки зміяються глибоко в житі, їх око не бачить, сама ловить нога. Волошки дивляться в небо. Вони хотіли бути як небо і стали як небо. Тепер пішла

пшениця. Твердий безостий колос б'є по руках, а стебло лізе під ноги. Йду далі – усе пшениця й пшениця. Коли ж сьому край буде? Біжить за вітром, немов табун лисиць, й блищать на сонці хвилясті хребти. А я все йду, самотній на землі, як сонце на небі, і так мені добре, що не паде між нами тінь когось третього. Прибій колосистого моря йде через мене кудись у безвість.

Пісня: Скрябін – «Падай»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: А наша програма завершується. Я нагадую, що ви можете взяти участь у нашому постійному розіграві. Заходь на нашу сторінку у фейсбуці та читай умови.

«Про життя своє я міг би написати або дуже багато, або зовсім мало», – так колись сказав про себе Михайло Коцюбинський. Сьогодні ми говорили з вами про людину, яка дала нашій літературі твори не лише нової мистецької якості, а й небувалого громадського, філософського звучання. Людину, яка зробила цінний вклад у національну і світову скарбницю культури.

З вами була програма «Про українців» і Оля Дідик, почуємось.

(музична заставка)

(кінець 00:40:42)

Автор: Ольга Дідик

Звукорежисер: Ірина Мірошніченко

Випуск 4. Тарас Шевченко

Автор: Ольга Дідик

Ведуча: Ольга Дідик

Диктори: Олександра Тітова, Сергій Семчук

Гості: Ольга Пахомова

Хронометраж: 00:39:40

(Початок 00:00:00)

(Музична заставка)

(основна підложка)

Ведуча: Усім привіт, в ефірі програма «Про українців» і з вами я – Оля Дідик. Я розкажу вам невідомі речі, про відомих людей.

(музична перебивка)

Ведуча: Сьогодні ми поговоримо про дуже визначну постать для нашого народу – Тараса Шевченка. І маємо нагоду – у 2019 році святкуватимемо 205 років з дня його народження.

(шум друкарської машинки)

Диктор: Тарас Григорович Шевченко — український поет, письменник, художник, громадський та політичний діяч. Національний герой і символ України. Братчик Кирило-Мефодіївського братства. Академік Імператорської академії мистецтв.

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Ми підбрали для вас найцікавішу інформацію і я думаю, що сьогодні ви почуєте досі невідомі вам речі про Тараса Шевченка, проте традиційно пропоную розпочати з нашої рубрики «Дитячий погляд». Давайте ж послухаємо, що знають діти про відомого українця.

(музична перебивка)

(підложка 1)

Дитина 1: Він вже дуже давно жив і дуже швидко помер.

Дитина 2: Україну захищає.

Дитина 3: Президент України.

Дитина 4: Він старий.

Дитина 5: Він був дуже працьовитий.

Дитина 6: Я вообщє про этого не знаю, м, його не вчили в школі.

Дитина 7: Він з шапкою, з тим з листом. Він 200 років був і помер.

Дитина 8: Це вусатий дядько, який строїв.

Дитина 9: Він письменник, писав українськи твори. Мав любов до дітей дуже сильну.

Дитина 10: Це такий дядко. Він має таку шапку, таку пухнасту і ще він має вуса.

Дитина 11: Він вмів плавати. Він будував будинки.

Дитина 12: Він охоронець дитини і все.

Дитина 13: Він дуже любить складати лист, малювати.

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Так, дитяча уява та фантазія безмежні, і ніколи не перестануть дивувати. Але все ж таки, пропоную дізнатись хто ж такий Тарас Шевченко і з короткою біографією нас познайомить Саша Тітова.

(музична перебивка)

(підложка 2)

Олександра Закордонєць: Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 року в селі Моринці Черкаської області, у багатодітній сім'ї кріпосного селянина. Рано став сиротою — мати померла, коли йому було 9 років, а батько — у 12. Інтерес до малювання і поезії у Шевченка зароджувався з самого дитинства. У 8-річному віці хлопчик вступає на службу до місцевого вчителя-дяка, де і навчається грамоті. У 16 він потрапляє до числа прислуги поміщика Енгельгардта. Помітивши у Тараса пристрасть до живопису, поміщик вирішує зробити його придворним художником. Він віддає свого

кріпака на навчання викладачеві Віленського університету, де юний Тарас пробув 1,5 року.

На початку 1831 року поміщик переїжджає в Санкт-Петербург, де триває навчання Тараса Шевченка. Тут він міг змальовувати статуї у Літньому саду і відвідувати Ермітаж. Одного разу Шевченко, копіюючи на полотні чергову скульптуру, знайомиться зі своїм земляком Іваном Сошенком, який у свою чергу представив його Брюллову та Жуковському. Визнання обдарованості кріпосного Тараса Шевченка з боку видатних діячів російської культури відіграли вирішальну роль у справі викупу його із неволі.

22 квітня 1838 року Жуковський і Брюллов викуповують у Енгельгардта Тараса Шевченка з кріпацтва і у 24 роки він отримує свободу.

Одразу після викупу з кріпацтва Шевченко вступає до Академії мистецтв, де жадібно вивчає живопис, малюнок і творчість російських і українських письменників. Після закінчення академії письменник повертається в Україну, в Києві працює художником. У цей же період Тарас Григорович знайомиться із Костомаровим, формуються його політичні погляди. Він вступає в Кирило-Мефодіївське товариство. За епіграму на імператрицю і революційний настрій віршів збірки «Три літа» в березні 1847 року поета заарештовують і відправляють на заслання до Орської фортеці, там він повинен був служити солдатом.

Як художник Тарас Шевченко в 1848 році був включений до складу експедиції з дослідження Аральського моря, де активно малював аквареллю пейзажі і портрети. У вільний від роботи час, в період заслання, він писав повісті і створював жанрові малюнки.

Завдяки клопотанням віце-президента Академії мистецтв графа Толстого та його дружини, в 1857 році Тарас Шевченко повертається із заслання. Поет живе у Москві і Петербурзі. У 1859 році приїжджає в Україну, але перебуває під наглядом поліції, постійне проживання в Україні йому заборонене.

До цього часу здоров'я поета було підірване десятирічним засланням. Свій 47-й день народження письменник зустрічає тяжкохворим (водянка, проблеми з серцем, розлад печінки).

Тарас Григорович помер 10 березня 1861 року в Петербурзі. Його ховають спочатку на Смоленському кладовищі, але, згідно з «Заповітом», 10 травня того ж року його прах перезахований в Україні над Дніпром на Тарасовій горі у місті Каневі.

Незважаючи на короткий життєвий шлях, Тарас Шевченко залишив великий відбиток у літературі та художньому мистецтві. Шевченко писав, в основному, у жанрі поеми, балади та повісті. Загальновідомі збірки його віршів — «Кобзар», «Три літа», «У казематі». Тарас Шевченко — автор більше 1000 художніх робіт, в основному, це пейзажі, портрети та жанрові малюнки. Він досконало володів технікою написання картин олівцем, пером, аквареллю та олією. Шевченку було присвоєно ступінь академіка із гравірування.

(музична перебивка)

Ведуча: Дякуємо Саші за таку інформацію. А у нас невеличка музична пауза. Залишайтеся з нами, на вас чекає багато цікавого.

Пісня: Океан Ельзи – «В небо жене»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: Привіт усім, для тих, хто щойно до нас приєднався, я нагадую, що в ефірі програма «Про українців» і з вами я Оля Дідик. Сьогодні ми говоримо про Тараса Шевченка і до нас у студію завітала гостя – журналістка, поетеса Оля Пахомова. Олю, привіт, рада тебе бачити.

Оля: Я теж дуже рада тебе чути і бачити. Привіт.

Ведуча: Як ти вже встигла зрозуміти, сьогодні говоримо про Тараса Шевченка, ми вже трохи почули його біографію. Я хочу тебе спитати, хто для тебе Тарас Шевченка, яким ти його бачиш?

Оля: Напевно перше, що приходить на думку, це член сім'ї, якби це пафосно або символічно не звучало. Але в нас, в нашій родині, з маленького міста Хмільника, «Кобзар» – це була така настільна книга, яка йшла обов'язкові для прочитання одразу після дитячих казок. Тобто обличчя таке похмуре...

Ведуча: Яке висіло у всіх школах.

Оля: так, висіло у всіх школах. У нас ще стояло на полиці. Так. Тому не дивно, що ще в шкільні роки, коли я ходила в гурток журналістики і літератури, Шевченка вивчала. І само собою, перші свої вірші намагалася писати по мотивах або якимось ідеям, які я перейняла в нього.

Ведуча: Можливо в тебе в доробках є вірші якісь такі? Можливо ти написала вірш про Шевченка?

Оля: Ти так прискіпливо питаєш. Є, звичайно є. Я правда писала їх давно, можна сказати в 13, так само як і Шевченко. Але зараз вже відійшла від цього і випрацьовую свій власний стиль. Звичайно такі є, і деякими з них я навіть пишаюся.

Ведуча: Можливо ти нам якийсь процитуєш? Ми тебе дуже попросимо. Насправді цікаво, тому що вірші Шевченка ми чула, а вірші про Шевченка, особисто я, не чула. То що?

Оля: Ну він навіть не так про Шевченка, ну один з моїх улюблених, як просто про Україну очима людини, яка живе після Шевченка.

Ведуча: Чудово, ти заінтригувала. Давай я тебе представлю, щоб всі зрозуміли, що зараз відбудуватиметься. Ольга Пахомова зі своїм віршем про Україну в образі Тараса Шевченка.

Оля: Називається «Лист до Тараса». *(Читає вірш)*

Ведуча: Ого, Олю, я тобі хочу сказати, що хот ти кажеш, що ти писала цей вірш в дуже ранньому для тебе віці, але тему ти тут висвітлюєш досить таки дорослу. Що мало кого з дітей турбують такі теми і взагалі діти пишуть такі вірші. Класно, дуже класно.

Оля: Насправді цей вірш писався за довго до того як почались ці буремні і страшні події вже зараз. Ну хоча він справді актуальний, я думаю, що він отримав якийсь новий зміст. Тому що Тарас Шевченко, як на мене звичайно, говорив про свободу не лише як свободу країни, народу, а свободу як особистості кожної окремо. І оце меседж зараз актуальний для молоді і для людей, які бачать і ростуть на подіях, які зараз відбуваються. І повинні знайти свою цінність себе як члена якоїсь одної родини, спільноти. Як українця.

Ведуча: Олю, сьогодні і взагалі у наших програмах, ми намагаємось показати Шевченка його не таким як звикли уявляти його в школі, оцей такий за клішований образ. І я, готуючись до програми, знайшла декілька цікавих фактів, які не дуже відомі для загалу. Давай ми з тобою поговоримо про них і проведемо можливо якусь аналогію з тобою, тому що ти теж творча людина.

Оля: Ну це голосно сказано, проводити аналогію зі мною.

Ведуча: Ну все ж таки, як творчі люди. Перше, що я знайшла, що Шевченко дуже любив чай і котів. Ну не знаю, можливо для творчих людей є свої такі речі для натхнення. Можливо він без чашки чаю і без кота поруч не міг написати вірша. А у тебе є якісь такі забаганки, коли ти створюєш?

Оля: Якщо чесно, я слабо собі уявляю Шевченка з котом, який не може написати свою «Причинну», без того, щоб погладити якогось пухнастого кота, але в принципі, може бути. Ну мене єдиний момент, який мені потрібен, щоб щось написати – це час. Тому що його зараз дуже-дуже не вистачає і тому я зараз мало пишу. І навіть без кота і без чаю можливо щось народжувалось, треба буде спробувати з чаєм.

Ведуча: До речі, чула колись таку думку, що ті, хто більше люблять чай – більше люблять котів, а ті хто полюбляє каву – більше любить собак. Ти поділяєш таку чи це фантазія однієї людини?

Оля: Я навіть не можу сказати чи вірю я в це, тому що у мене і кіт, і собака, і чай я п'ю, і каву.

Ведуча: Ну бачиш, ти об'єднала, значить воно все таки працює. Наступний акт: будучи студентом Шевченко закохався у 15-річну натурницю. Вона не була українкою і тому не могла правильно вимовити його прізвище. Тому Шевченко підписав картину, яку їй подарував, прізвищем «Чевченко». Я впевнена. Що в тебе в арсеналі знайдеться історія, коли твоє прізвище неправильно вимовляли.

Оля: Коли я вперше працювала в газеті, ще в рідному Хмільнику, мої матеріали у першому випуску... Вони були дуже цінними для мене, це ж гордість, вийде перше публікація. І от вона вийшла з прізвищем Похвата.

Ведуча: Нагадаю, у Олі прізвище Пахомова.

Оля: Я досі не можу довести деяким людям, що це мої публікації.

Ведуча: Прикра така новина, так? Наступний факт такий, досить цікавий, шкода, що по радіо не можливо передати зображення. Якось Шевченко намалював свій автопортрет, на якому зобразив себе голим. Зараз я Олі можу показати цю картину, на жаль, слухачі цього не побачать.

Оля: Скажи, будь ласка, мені варто це бачити?

Ведуча: Я скажу так, що малюнок досить довго був заборонений цензурою, тому що голих Кобзарів ніхто не зображав. Тому я можу тобі показати, а ти слухачам опиши свої враження. Що ти тут бачиш?

Оля: Розумієш, що ми зараз стали трохи ближчими до Кобзаря? У Шевченка 100% було гарне почуття гумору.

Ведуча: Так, щоб наші слухачі розуміли: я так розумію, це гравюра, тому що вона виконана олівцем. Тут зображений якийсь човен, Шевченко у шляпі і накидці, в чоботах і з палкою в руках. І на ньому немає нижньої білизни.

Оля: За то у нього є перед. І це навіть не схоже на той кожух і шапку, що були в школі, правда?

Ведуча: Це зовсім не схоже на ті портрети, які висять у кожному кабінеті української мови і літератури.

Оля: Знаєш, я тепер розумію, чому у нього було так багато захоплень і прихильниць. Тому, я думаю, що це була зовсім не проста, проте цікава людина. Я не розумію чому про Шевченка говорять і пишуть ніби ідеалізуючи його образ і роблять його нудним насправді. Тому що в школі, так як нам подавали інформацію про нього – це було досить нудно, все те, що ідеальне таке і прекрасне.

Ведуча: Такий ідеальний образ ідеальної людини. Страждальця.

Оля: Ну насправді, я не розумію чого не показувати його як людину-генія так як інших поетів, художників. Звичайно міг дозволити собі такі ексцентричні, дивакуваті, цікаві речі. Насправді варто зчищати, знімати нашарування оцієї інформації шаблонної, яка ніби як огортає його образ. Цим мені подобається сучасна література і ЗМІ, тим, що вони намагаються повернути його до нас, до звичайних людей такою людиною, якою він був звичайною

Ведуча: Ти знаєш, Олю, я повністю розділяю твою думку і погоджуюсь з тим, що Шевченко не такий, якого ми знаємо зі школи. Ось, я дуже дякую тобі за інтерв'ю. Я сподіваюсь, що ти ще раз завітаєш до нас до студії. Бажаю тобі гарного дня, слухачам нагадую, що у нас у студії була журналістка, письменниця і просто чудова людина.

Оля: Дякую всім, до зустрічі. Було дуже-дуже приємно поспілкуватися. Читайте і слухайте правильні речі.

Ведуча: А зараз пропоную перерватись на невеличку музичну паузу, скоро повернемось, залишайтеся з нами.

Пісня: Jamala – «Крила»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: До перерви ми з вами уже дізнались декілька незвичайних фактів про Тараса Шевченка і я пропоную продовжити. В ефірі рубрика «Цікаві факти». Отож, поїхали.

(музична перебивка)

(підложка 3)

1. Основною освітою Тараса Шевченка були два роки навчання в церковно-приходській школі. Він був зобов'язаний своїми знаннями баронесі Софії Енгельгардт, яка навчала його польській та французькій мовам. А загальне уявлення про світ поет отримував від лакеїв.

(музична перебивка)

2. Молодий Шевченко був тим ще франтом. З легкістю витрачав гроші на красивий і модний одяг, любив білі парусинові костюми і якимось гонорару навіть купив собі шубу з єнота.

(музична перебивка)

3. Тарас Григорович страшенно любив зоряне небо. Теплими літніми вечорами він міг гуляти надворі аж до самісінького ранку.

(музична перебивка)

4. Гульвіса Шевченко дружив із засновником жартівливого алкогольного товариства, що проводило регулярні засідання, на яких бував і Шевченко. До речі, улюбленим напоєм кобзаря був ром. У ті часи ром привозили лише з-за кордону і задоволення це було не з дешевих.

(музична перебивка)

5. З відомим українським вченим Михайлом Максимовичем Шевченко об'єднували досить дружні стосунки. Під час гостин у Москві, Тарас познайомився з молодою дружиною вченого – Марією. Між ними зав'язалися теплі дружні стосунки, вони багато листувалися. Але деякі дослідники біографії Кобзаря впевнені, що відносини Марії і Тараса були ну дуже близькими, тому що через дев'ять місяців після відвідування Тарасом сім'ї Максимовичів, у подружжя народився син. До цього дітей у них не було. Втім, противники цієї версії стверджують, що Тарас Григорович ніколи б не переступив межу, адже Михайло був його близьким і вірним другом.

(музична перебивка)

6. І трохи про творчість. Твори Тараса Шевченка перекладені більш ніж на сто мов світу. Серед них – японська, корейська, арабська і навіть

міжнародна мова есперанто. Найбільшу кількість перекладів було здійснено російською, німецькою, польською, англійською мовами.

(музична перебивка)

7. У світі налічується 1384 пам'ятника Кобзарю. Він займає друге місце за кількістю пам'ятників для однієї людини. Більше, вважають дослідники, є пам'ятників тільки у Ісуса Христа. Правда, існує інша версія, що Тараса Шевченка випереджає Володимир Ленін. Але в останні роки, принаймні в Україні, кількість таких пам'яток суттєво зменшилася.

(музична перебивка)

Ведуча: Ну що ж, ми вже дізнались чимало цікавого про відомого українця. Проте, ми не зачіпали одну з найінтригуючих тем – кохання. І я передаю слово Сергію Семчуку і його рубриці «Життєва історія», в якій він нам розкаже про вісім жінок Тараса Шевченка.

(музична перебивка)

(підложка 4)

Сергій Семчук: Шевченко був багатостороннім генієм, однак часто його особистість обожествляють, відбираючи усе людське. Ми ж підготували для вас розповідь про Шевченка-людину. Людину, яка вміла кохати. 8 жінок, 8 історій і всі вони пов'язані одним словом – кохання.

Дослідники вважають, що першим юнацьким, а то й дитячим, захопленням Шевченка була Оксана Коваленко. На три роки молодшу сусідку-кріпачку поет згадує у вірші «Мені тринадцятий минало...». Тарас і Оксана росли у дружбі. Дорослі піджартовували, що діти з часом одружаться. Однак у свої 15 Шевченко поїхав з паном Енгельгардтом до Відня. Повернувся у рідне село через 14 років, коли в його першого кохання вже було двоє дітей.

Друге захоплення Шевченка теж було цілком юнацьким. Юний Шевченко «відбив» 15-річну натурщицю німецького походження Амалію Клоберг у свого вчителя Івана Сошенка. 30-річною вона ще раз зайде у майстерню Кобзаря. Однак пари з них так і не вийшло.

Коли ж Шевченко вже був столичним художником і званою людиною, спалахнуло нове кохання, на цей раз з княжною. Він щойно закінчив художню академію в Петербурзі і приїхав з візитом в Україну. Тоді й зустрів княжну Варвару Репніну. Цілий рік Шевченко прожив у родині князя і генерала Миколи Репніна-Волконського. Варвара ж була його донькою. На той час їй було вже 35 років. Жінка закохалася в Шевченка і всіляко допомагала йому. Однак різні суспільні щаблі не дали розвиватися стосункам. Тож Тарас і Варвара залишилися друзями, які підтримували стосунки протягом усього життя.

Були в Шевченка і заборонені стосунки. Приблизно у той же час він гостював у поміщика Платона Закревського. Його дружині Ганні був всього 21 рік. З нею Шевченко познайомився ще раніше під час балу і був захоплений її красою. А коли жив у родині Закревських, між Тарасом і Ганною виникло кохання. Стосунки обірвалися швидко, оскільки Шевченко покинув житло Закревських через термінові справи. Ганну він згадує не в одному вірші.

Є свідчення, що під час відвідин Кирилівців Шевченкові впала в око дочка священика Григорія Кошиці – Феодосія. Він отримав посаду у Київському університеті і начебто планував сімейне життя. Поет поїхав свататися до Феодосії, однак отримав відмову батьків нареченої. А сама дівчина, за переказами, збожеволіла і померла в молодому віці.

І ще одні почуття до одруженої жінки. Під час десятирічного заслання Шевченко вподобав дружину коменданта Новопетровської фортеці Ганну Омелянівну Ускову. Про них пліткували і осуджували, тож це обірвало стосунки. Однак, в листі до Залевського поет запевняє, що любив Ганну «непорочною любов'ю».

На цей час йому було 44 роки. Але він був вимученим і пригніченим. Аби надолужити втрачені роки він мріяв про молоденьку дружину «з простих». Деякий час поет жив у Нижньому Новгороді. Тут він мав нагоду

відновитися, адже жінки з місцевого бомонду наввипередки замовляли у нього портрети. Однією з них була 16-річна актриса Катя Піунова.

Шевченко був достатньо впливовою людиною, тож допоміг Каті отримати місце у театральній трупі. Але дівчина, скориставшись Шевченком, втекла до Казані з 25-річним актором, за якого згодом вийшла заміж. Пізніше вона згадувала, що це було її помилкою, мовляв, розуму не вистачало оцінити генія Шевченка.

Останнім коханням Шевченка була проста дівчина, як він і хотів. Лукерія була служанкою його петербурзьких друзів. На прохання поета, дівчина стала вільною. Він найняв для неї репетитора. Однак Лукерія не зуміла оцінити, що для неї зробив Шевченко.

Вже будучи зарученою за поетом, дівчина почала непристойно фліртувати із його знайомими. За однією з версій, зрадила нареченому з репетитором. Так це чи ні, але Шевченко розірвав стосунки. Тарас Григорович тяжко це переживав і навіть захворів на серцеву недугу. А за 3 місяці помер. Лукерія одружилася з перукарем, а після його смерті не один день провела на могилі колишнього спасителя, розкаюючись у зраді.

(музична перебивка)

Ведуча: Якщо ми вже говоримо про любов, то давайте ж послухаємо зворушливу композицію про це прекрасне почуття.

Пісня: БЕЗ Обмежень – «Хочеш»

(музична перебивка)

(основна підложка)

Ведуча: А я нагадую, що після кожного ефіру ми розігруємо подарунки. Заходь на нашу сторінку у фейсбуці, читай умови, бери участь та вигравай подарунки. Бажаю успіху.

Сьогодні ми говорили про Тараса Шевченка. Без його імені не можна уявити нашої літератури, нашої культури і взагалі нашої країни. Пам'ятаємо і пишаємось великими українцями.

Що ж, з вами була програма «Про українців» і її ведуча Оля Дідик, почуємось.

(музична заставка)

(кінець 00:39:40)

Автор: Дідик Ольга

Звукорежисер: Мірошніченко Ірина

АНОТАЦІЯ

Дідик Ольга

Цикл авторських інформаційно-розважальних радіопередач про відомих особистостей України

Ключові слова: ЗМІ, радіо, радіoprogramма, культура, історія, відомі особистості, факт, інтерв'ю.

У радіоефірі України досить мало програм розважального формату, які висвітлюють пам'ять про історичних осіб. Тому з метою популяризації подібного контенту було створено цикл авторських інформаційно-розважальних радіопередач про відомих особистостей України.

До циклу увійшли програми про Марію Заньковецьку, Марію Приймаченко, Михайла Коцюбинського, Тараса Шевченка.

Даний медіа-продукт характеризується патріотичним напрямком і знайомить слухача із відомими українцями, показує їх з іншого боку. Програма складається з таких блоків і рубрик: короткі відомості про героя, «Дитячий /дорослий погляд», «Біографія», інтерв'ю, «10 фактів», «Життєва історія». Основний акцент робиться на тому, щоб показати головного героя по-новому, розповісти про нього факти, які раніше були маловідомі. Також, у кожному випуску є додаткові рубрики, які залежать від специфіки діяльності героя програми. Задля гарного сприймання інформації, кращого емоційного вираження та належного естетичного оформлення було використано музичні композиції українських виконавців.

Загалом цикл авторських інформаційно-розважальних радіопередач про відомих особистостей України адресована всім слухачам, які не байдужі до своєї історії і культури.

Olha Didyk

**The cycle of author's informational and entertaining radio broadcasts
about the well-known personalities of Ukraine**

Keywords: mass media, radio, radio program, culture, history, well-known personalities, fact, interviews.

There are quite a few entertainment programs in the Ukrainian radio that uncover the memory of historians. Therefore, in order to popularize such a content, a cycle of the author's information and entertainment radio programs about the well-known personalities of Ukraine was created.

The cycle includes programs about Maria Zankovetska, Maria Pryimachenko, Mikhail Kotsyubinsky, Taras Shevchenko.

This media product is characterized by patriotic direction and introduces the listener to famous Ukrainians, shows them from the brand new perspective. The program consists of the following blocks and headings: brief information about the character, «Children's / adult's view», «Biography», interview, «10 facts», «Life story». The main emphasis is put on showing the protagonist in a new way, telling the facts that were previously little known about him. Moreover, there are additional sections in each issue that depend on the peculiarity of activities of the host of the program. For the good perception of information, better emotional expression and proper aesthetic design, musical compositions of Ukrainian performers were used.

In general, the cycle of author's informational and entertainment radio programs about the well-known personalities of Ukraine is addressed to all the listeners who are not indifferent to their history and culture.